

Jasna Potočnik Topler

Anton Martin Slomšek (1800-1862)

Anton Martin Slomšek je bil pesnik, duhovnik, poseben narodni buditelj, teolog, duhovnik in škof, rojen leta 1800 na Slomu pri Pankvi. Iz vneze za slovensko je že med študijem teologije ustanovil slovensko društvo, poučeval bogoslovce v slovenski in jih navduševal za pisne in govorne vede. O ljubici do materinega jezika je govoril tudi v pridigarj, slovenski misel pa širil v knjigah. Zelo si je prizadeval dati za slovensko šolo na kmeth.

leta. Njegove prve pesmi je objavil biloves v Kmetijskem in rokodelskem novih leta 1855. Med študijem na Dunaju je ustvarjal predivno proza dela. Milodostno prozo, ki je bila večoma objavljena v Slovenskem glasniku predstavlja realistične povesti Jerka, Vetrnogorič, Bore mladost, Skušnjava in izkušje.

Adam Bohorič (1520-1598)

Adam Bohorič je bil prvi slovenski protestantski škofnik in slovnica. Vodil je šolo v Krškem, bil rmatelj stanovske šole v Ljubljani in zanjo napisal prvi šolski red, v katerem slovenskemu jeziku priznava položaj občevelnega in poučevalnega jezika. Gotovo najpomembnejša pa je njegova prva slovnica slovenskega jezika, ki ji je dal prikupen naslov Zimske urvice. V njej je opisal slovensko slovo, ki jo je sestavil skupaj s Trubarjem, Dalmatinom in Križem in je dobila ime bohoričica. V uporabi je bila do sredine 19. stoletja, ko jo je zamenjala galica.

Jurij Dalmatin (ok. 1547-1589)

Jurij Dalmatin, slovenski protestantski teolog, pisec. Prve Dalmatinove pesniške in prevajalske objave zasledimo v Trubarjevih dejih. Se posebej pomembno pa je leto 1576, se je dokončal prevod Biblije. Dalmatin je prvi v slovensko prevedel celotno Sveto pismo. S prevodom celotnega Svetega pisma je vplival na razvoj slovenskega knjižnega jezika. Za Slovence je bilo to pomembno jezikovno in kulturno dejanje, saj so se z njó ustvili med slovensko razvite evropske narode.

Antun Vramec (1538-1587)

Anton Žakelj (1816-1868)

Anton Žakelj je bil slovenski rimskokatolični duhovnik, pesnik in zbiratelj narodnega blaga rojen v Ledinah. Bil je razgledan in jezikoslovno izobražen. Študiral je teologijo in bil leta 1842 posvečen. Zlagal je izvirne lirike in pripovedne pesmi ter se pri tem zgledoval po Francetu Prešernu in po ljudskih pesmih. Svoje pesmi je največkrat objavjal v Novicah.

Maks Pleteršnik (1840-1923)

Maks Pleteršnik je bil je slovenski jezikoslovec in slovarpisec. Na Dunaju je študiral klasično jezikoslovje in slavistiko. Bil je tvorec slovensko-nemškega slovarja. Njegov odmevek je bil leta 1884 objavljen v Ljubljanskem zvonu z naslovom O' Vojlovčen slovensko-nemškem slovniku. Pleteršnikov slovar je veliko več kot slovensko-nemški slovar. Je zlata knjiga slovenskega besedja in slovenskega slovarpisarja, slovenska zaščotna znamenja med slavisti doma in na tujem.

Radoslav Razlag (1826-1880)

Jezikovne zahteve Slovencev je v drugi polovici 19. stoletja podpiral brežski odvetnik Radoslav Razlag. Meščani so spoštovali spomin nanj in oskrbovali njegov grob na starem brežškem pokopališču. Po njem sta se v Brežicah imenovala državna meščanska šola dr. Radoslava Razlaga in Hokejski klub Radoslav Razlag. Pomen njegovega delovanja je bil velik.

Anton Umek (1838-1871)

POSAVSKA KNJIŽEVNA DEDIŠČINA IN NJENA VKLJUČEVANJE V TURIZEM

Antologija posavskih literatov. Literarno ustvarjanje v Posavju od reformacije do današnjih dni

Sempetru pri Novi Gorici (1674-1747)

Rojena je bila 6. julija 1874 v Brežicah. Bila je pesnica in dramatikarka. Solala se je na mariborskem in ljubljanskem učiteljsku. Izobraževala se je na dunajski univerzi in bila učiteljica na drugi dediški šoli v Mariboru. Literarno je ustvarjala pod psevdonimi Zagorska, Bogomilka, Mirka, Milica, Nataša, Radomilka, Emerika Savinska, Posavska, X, Y, M.P., Nataša. Rada je potovala, na primer preko Beograda in Sofije do Carigrada, v Pariz, Prago, Salzburg in Dunaj. Svoja dela je objavljala v literarnem mesečniku Dom in svet, v ženskem časopisu Slovenka, v Slovanu, ljubljanskem zvonu in družinskem listu Domači prijatelj. Njena najbolj prepoznavna dela so pesniška zbirka Poezije (1906), Pot k domu, Zmehar radosti in veselja, Na domačem dvoriču, Rožmarin, Prešernu. Umrja je 26. avgusta 1948 v Kapelskem vrhu pri Radencih.

Rojen je bil 23. septembra 1872 v Brežicah. Na Dunaju je končal študij naravoslovja. Bil je profesor na gimnaziji v Kranju in Mariboru in šolski nadzornik v Ljubljani in Mariboru. Organiziral je Narodno, kasneje Ljudsko knjižnico in jo vodil do leta 1914 ter bil soustanovitelj Narodno napredne stranke v Mariboru. Predaval je geologijo in paleontologijo na tehniški fakulteti v Ljubljani. Prvi takoj je organiziral slovensko šolstvo po t. l. Poljančevem tipu meščanske šole in bil predsednik Slovenske šolske matice, Muzejskega društva v Mariboru, mariborske glasbene matice itd. Njegova dela so Mineralogija in geologija za velike gimnazije, Priručnik šolstva za višješolske srednjih šol, Pedagoška biologija. Umrja je 8. avgusta 1944 v Mariboru.

Anton Krošl (1905-1945)

Znan slovenski zgodovinar, politik in pisatelj iz Brežic. Zelo pomemben je bil za razvoj slovenskega jezika in izobrazbe na Slovenskem. Med drugim je sodeloval v različnih organizacijah, s katerimi bi spremljal potek 2. sv. vojne, a vendar je pristal v koncentracijskem taborišču č nato postal ena izmed mnogih žrtev v t. l. marših smrt.

Uradnik in komercialist J. Leskovca pri Krškem (1904-1975)

Jaroslav in komercialist iz Leskovca pri Krškem, kjer je z družino bival v Srajbarskem turnu. Bolj poznan je njegov brat Vladimir Stoviček, priznan slovenski kipar.

Bronislava Orehek (1929)

Slovenska pesnica, ki je svoje pesniške motive črpala predvsem iz ljubici do domovno, družine, matere, narave in ljudi. Poezija je bila zanimiva govornece silkarstvo, katerega je tudi sama izražala v svoji pesniški zbirki Pesmi srca.

Jože Pacek (1954)

Jože Pacek se je rodil 12. aprila 1945 v nemškem taborišču Lautenthal. Otrdoška leta je preživel z mamo v Malem Marševem. Leta 1970 je bil posvečen v duhovnika. Najprej je delal kot duhovni pomočnik v Trebnjem, kasneje kot kaplan na Vrhniki, od leta 1974 do danes pa je župnik na Catežu ob Savi. V tem času je izdal 7 knjig, ves čas pa piše tudi članke za v verske revije in v Ljubljni izdaja mesečno glasilo Spostok.

Rudi Milnar (1950)

Rudi Milnar, rojen leta 1950 na Dolgi Brdi, je že zgodaj začel objavljati krajše literarne prispevke. Danes živi v Brežicah in je član Društva slovenskih pisateljev, tri leta vodi literatni pri Kulturnem društvu Dobova. Za svoja dela je prejel veliko nagrad, kot so: Zlata znač RK ZMAŠ za kulturo, Vornarčeve spominke, Prežihovo plaketo in Linhartovo ZMAŠ.

Branko Brečko

Branko Brečko se je rodil v Amonovem selu. Od upokojitve naprej se ukvarja s fotografiranjem, je poznavalec in ljubitelj narave, ki je pogosto motiv na njegovih fotografijah. Svoje fotografije redno razstavlja. Izdal pa je tudi fotografski živi svet Vrhnice. Z upokojitvijo je začel tudi pisno ustvarjati. Piše zgodbe in pesni, najpogostejša tematika pa je, prav tako kot na fotografijah, narava.

KNJIŽEVNOST PO DRUGI SVETOVNI VOJNI 1945-danes

Tanja Mencin (1965)
Mencinova se je rodila leta 1965 v Sempetru pri Novi Gorici, srednje šolo je obiskovala v Sevnici, kjer trenutno živi in ustvarja. Je pisateljica in pesnica, za svoja dela – predvsem pesnijo – je dobila številne nagrade.

Stanka Hrastelj (1975)
Stanka Hrastelj živi v Krškem. Za svoja dela je prejela nazive najboljša mlade pesnice (2001), vitezijska poezije (2007) in tudi nekaj nagrad. Njena dela so prevedena v več kot 20 jezikov.

Janec Žakelj (1976)
Janec Žakelj se je rodil 11. maja 1976 v Zreču. Leta 2008 je nastopil kot duhovnik v Cerkljah ob Krki. Napisal je štiri drame, od katerih sta bili dve tudi uprizorjeni, pisal je tudi pesmi, ki jih je priložnostno objavil.

Maruša Mavsar
Maruša Mavsar je začela ustvarjati že v osnovni šoli s krajšimi humorističnimi zgodbami. Pri 16 letih je izdala svoj prvi roman. Danes piše za Posavski obzornik.

Anja Kržan (1990)
Avtorica prihaja iz Brežic. Pri 21 letih je napisala mladinski roman Moj divji Brežec.

Mirna Bukovec (1990)
Mirna Bukovec je v osnovni šoli že v osnovni šoli, spoznala je na razstavljanju zbirke pesniškega in slikarskega dela. Njena prva pesem je bila objavljena v reviji Mladina. Svoja dela deli tudi na slovenskih univerzitetnih dogodkih. Nekatere pesmi sta se izdala v pesniški zbirki Pesmi srca in v zbirki Mladina. Njena prva pesem je bila objavljena v reviji Mladina.

Zarjavela od vsakdanjosti, Vaška smrklička idr.
Nika Gradšek (2001) živi v Bistrici ob Sotli. Ja članica glasbene skupine Nojek. Pisati je začela že v osnovni šoli.

Klavdija Žitnik (1994)
Ustvarjalna mlada generacija, ki prihaja iz občine Brežice. Obiskovala je Gimnazijo Brežice, sedaj pa je študentka filozofije in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Klavdijina dela lahko najdemo na Instagramu pod imenom crna_ni_pisnica.

NEUVRŠČENI

LITERATI, O KATERIH NI VELIKO ZNANEGA & MLADI LITERATI, KI SELE ZAČENJAO SVOJO UMETNIŠKO POT

ALBIN BREGAR – nabožni pisatelj in frančižan

KAREL PRIBIL – pedagog, pisatelj in prevajalec

ROK KRANJC – risar

TANIA KOŠAR – pesnica in likovna umetnica

JOŽE ŽNIDARIČ – podžupan in pesnik

GABRIELJA JELKA KOLAR – pesnica in slikarka

MOICA MARIA JENČIČ PETROVIČ

Univerzitetna založba Univerze v Mariboru

ŠIPK - SLOMŠKOV LITERARNI FESTIVAL

PROJEKTA EKIPA: MIŠA PODBERŠIČ, ANA KOVAČIČ, KLARA ZEVIŃNIK, LARA PRAZNIK, MARTINA SENEKOVIČ, MARIUŠA NARTNIK, MOJCA BRAČUN, NIKA KRAMŽAR, NUŠA ČESAR, ZALA VIRANT

MENTORICA: dr. JASNA POTOČNIK TOPLER

STROKOVNA SODELOAVKA: MOJCA STRAŠEK DODIG

FESTIVAL JE BILETJE V TRILETOVO LITERATNO SODELOVANJU Z DRUŠTVOM 1824.

FESTIVAL SO OMOGOČILI:

ŠIPK - SLOMŠKOV LITERARNI FESTIVAL

Univerza v Mariboru

Fakulteta za turizem

Posavska književna dediščina in njeno vključevanje v turizem

Antologija posavskih literatov

Literarno ustvarjanje v Posavju od reformacije do današnjih dni

Urednica

Jasna Potočnik Topler

Marec 2021

- Naslov** **Posavska književna dediščina in njeno vključevanje v turizem**
Title *Posavje Literary Heritage and Its integration into Tourism*
- Podnaslov** **Antologija posavskih literatov. Literarno ustvarjanje v Posavju od reformacije do današnjih dni**
Subtitle *Anthology of Posavje Writers and Poets. Literary Creativity in Posavje from Reformation to the Present Day*
- Urednica** Jasna Potočnik Topler
Editor (Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem)
- Avtorice** Mojca Bračun
Authors (Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, študentka smeri: Turizem, UN)
- Nuša Cesar
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, smer: Turizem, MAG)
- Mojca Strašek Dodig
(Republika Slovenija, Okrajno sodišče v Brežicah)
- Ana Kovačič
(Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, študentka smeri: Slovenistika, UN)
- Nika Kramžar
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, študentka smeri: Turizem, VS)
- Mojca Bračun
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, študentka smeri: Turizem, VS)
- Maruša Nartnik
(Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, študentka smeri: Zgodovina, MAG)
- Miša Podberšič
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, študentka smeri: Turizem, VS)
- Jasna Potočnik Topler
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem)
- Lara Praznik
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, študentka smeri: Turizem, UN)
- Martina Senekovič
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, študentka smeri: Turizem, MAG)
- Zala Virant
(Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, študentka smeri: Sociologija, UN)
- Klara Zevnik
(Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, študentka smeri: Slovenistika, UN)

Jezikovni pregled Anja Benko (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta) in Shelagh Hedges (lektura angleškega povzetka)
Language editing

Tehnični urednik Jan Perša
Technical editor (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)

Oblikovanje ovitka Jan Perša
Cover designer (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)

Grafične priloge Urednica in avtorice
Graphics material

Grafične na ovitku Plakati urednice in avtoric.
Cover graphics

Založnik **Univerza v Mariboru**
Published by **Univerzitetna založba**
Sloški trg 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj **Univerza v Mariboru**
Co-published by **Fakulteta za turizem**
Cesta prvih borcev 36, 8250 Brežice, Slovenija
<https://www.ft.um.si>, ft@um.si

Izdaja Prva izdaja
Edition

Vrsta publikacije E-knjiga
Publication type

Dostopno na <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/557>
Available at

Izdano Maribor, marec 2021
Published

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba **Besedilo / Text**
/ *University of Maribor, University Press* © urednica in avtorice, 2021

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna. / This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.

Vsa gradiva tretjih oseb so objavljena pod licenco Creative Commons, razen če to ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Univerza v Mariboru

Fakulteta za turizem

Javni študentski, razvojni,
invalidski in preživninski
sklad Republike Slovenije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI STRUKTURNI
IN INVESTICIJSKI SKLADI
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

821.163.6-82(0.034.2)

POSAVSKA književna dediščina in njeno vključevanje v turizem [Elektronski vir] : antologija posavskih literatov : literarno ustvarjanje v Posavju od reformacije do današnjih dni / urednica Jasna Potočnik Topler ; [avtorice Mojca Bračun ... et al.]. - 1. izd. - E-knjiga. - Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2021

Način dostopa (URL) : <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/557>

ISBN 978-961-286-451-4 (pdf)

doi: 10.18690/978-961-286-451-4

COBISS.SI-ID 57594627

ISBN 978-961-286-451-4 (pdf)

DOI <https://doi.org/10.18690/978-961-286-451-4>

Cena
Price Brezplačni izvod

Odgovorna oseba založnika prof. dr. Zdravko Kačič,
For publisher rektor Univerze v Mariboru

Čitiranje Potočnik Topler, J. (ur.). (2021). *Posavska književna dediščina in njeno vključevanje v turizem: antologija posavskih literatov: literarno ustvarjanje v Posavju od reformacije do današnjih dni*. Maribor: Univerzitetna založba. doi: 10.18690/978-961-286-451-4
Attribution

Kazalo

Spremna beseda urednice	1
Spremna beseda avtoric	5
Literarni turizem	7
Literarni turizem v Sloveniji	8
Literarne poti	10
Primerjalna analiza dobrih praks literarnega turizma v Sloveniji in tujini	10
Prakse literarnega turizma v Sloveniji	13
Prežihova bajta na Koroškem	13
Osrednji literarni muzej	15
Prakse literarnega turizma po svetu	17
Književna mesta po svetu	19
Bredevoort Boekenstad, Nizozemska	19
Redu, Belgija	19
Urueña, Španija	20
Literarne Poti	20
Management in marketing literarnih destinacij	20
Velika Britanija	20
Črna Gora	22
Francija	23
Irska	24
Družbena omrežja	27
Marketing preko družbenih omrežij	29
Literatura	31

Spremna beseda urednice

JASNA POTOČNIK TOPLER

Posavska književna dediščina in njeno vključevanje v turizem

O projektu in vključevanju literarne dediščine v turizem

Monografija z naslovom Posavska književna dediščina in njeno vključevanje v turizem prinaša del izsledkov projekta ŠIPK – Slomškov literarni festival, ki ga je leta 2020 Fakulteta za turizem Univerze v Mariboru izvedla skupaj z Društvom 1824 iz Brežic. V projektu so sodelovale magistrske in dodiplomske študentke: Mojca Bračun (smer Turizem, UN), Nuša Cesar (smer Turizem, MAG), Ana Kovačič (smer Slovenistika, UN), Nika Kramžar (smer Turizem, VS), Maruša Nartnik (smer Zgodovina, MAG), Miša Podberšič (smer Turizem, VS), Lara Praznik (smer Turizem, UN), Martina Senekovič (smer Turizem, MAG), Zala Virant (smer Sociologija, UN) in Klara Zevnik (smer Slovenistika, UN). Vanj sva bili vključeni še mag. Mojca Strašek Dodig, strokovna sodelavka Društva 1824 iz Brežic, in dr. Jasna Potočnik Topler, vodja in pedagoška mentorica.

Projekti ŠIPK (okrajšava pomeni 'študentski inovativni projekti za družbeno korist') omogočajo projektno raziskovanje in učenje. Ob tem velja izpostaviti, da projektnega učenja ni mogoče enačiti s problemskim učenjem – pri prvem so poleg iskanja inovativnih rešitev izjemno pomembni organizacija, vodenje časovnic in pisanje poročil, pri drugem, tj. problemskem učenju, ki je prav tako aktivna strategija poučevanja, ki študentu ali skupini študentov omogoča, da prevzamejo pobudo in so sami odgovorni za proces učenja (Silva idr., 2018), ta organizacijski vidik ni v ospredju, pomembna je rešitev problema, ne pa na primer natančno vodenje evidenc in poročanje. DeFillippi (2001, 1), ki sicer povzema Smitha in Dodda (1997), pravi, da se »projektno učenje nanaša na teorijo in prakso uporabe realnih delovnih nalog v časovno omejenih projektih, in sicer z namenom doseganja zastavljenih ciljev ter s spodbujanjem individualnega in skupinskega učenja«. Kokotsaki in sodelavci (2016) pa pri projektne učenju izpostavljajo osredotočenost na študenta, ki je gotovo pomembna tudi pri študentskih inovativnih projektih za družbeno korist. V nadaljevanju predstavljamo izsledke, ugotovitve in del rezultatov projektne in raziskovalnega dela v okviru projekta ŠIPK – Slomškov literarni festival.

Namen naše raziskave je bil analizirati in ovrednotiti literarno dediščino Posavja in Brežic od protestantizma do danes ter jo vključiti v turistično ponudbo z novim turističnim proizvodom, ki smo ga poimenovali Slomškov literarni festival. Pridevnik Slomškov smo dodali, ker je prizorišče literarnega festivala Slomškov dom z okolico, ki predstavlja dragoceno arhitekturno dediščino Brežic – gre za poslopje stare šole. Nenazadnje pa je bil Slomšek ob ostalih svojih vlogah tudi pesnik in pomemben kulturnik. Ker imajo Brežice zaradi svoje lege in zgodovinskih okoliščin izrazit multikulturni značaj, smo skušali v projektno analizo posavskega književnega ustvarjanja vključiti čim več avtorjev. Skozi raziskovanje se je potrdilo, da je oblikovanje dodatnega turističnega proizvoda s področja kulturnega turizma v Brežicah smiselno, saj sodi kraj po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (www.stat.si) med turistično najbolj obiskane slovenske občine, ki imajo bogato kulturno in, kot smo ugotovili ter potrdili skozi naš projekt, tudi literarno dediščino, ki jo je zavrlo njenega ohranjanja, krepitev lokalne identitete, nadgraditve in obogatitve turistične ponudbe dobro aktivneje predstavljati tudi turistom in obiskovalcem kraja. Ugotovili smo, da imajo posavski ustvarjalci (pretekli in sedanji) zajeten in pester opus, ki ga je mogoče vključiti v festivalsko dogajanje v kraju, hkrati pa tudi v razstave in koncertne dogodke po drugih posavskih mestih. Tovrstno vključevanje literarne dediščine v turistično ponudbo sodi med aktualne trende na področju kulturnega turizma in je med drugim skladno s Strategijo trajnostne rasti

slovenskega turizma 2017–2021, ki izpostavlja prav produkt Mesta in kulture. Operativni načrt trženja kulturnega turizma Slovenije 2018–2020 predvideva razvoj literarnega turizma kot enega od trajnostnih orodij, ki pripomore k dodatni ponudbi za določen segment turistov, hkrati pa pomaga razbremeniti najbolj obiskane znamenitosti. Poleg oblikovanja novega turističnega produkta med pomembne rezultate projekta prištevamo vzpostavitev stikov z brežiškimi kulturnimi institucijami in s kulturnimi društvi, navezovanje stikov z dejavnimi posavskimi književnimi ustvarjalkami in ustvarjalci, z izobraževalnimi ustanovami in s širšo lokalno skupnostjo.

K zelo pomembnemu rezultatu našega projekta prištevamo nastanek svojevrstne antologije posavske književnosti, ki je del te monografije, saj je skozi raziskovanje, prebiranje in analize nastal obsežen seznam ustvarjalk in ustvarjalcev, podatkov o njih samih in o njihovih delih.

Med projektom se je porodila tudi ideja o starem mestnem jedru Brežic kot o muzeju na prostem, saj je omenjeni kraj del Združenja zgodovinskih mest (www.pmb.si).

Slomškov literarni festival je zasnovan tako, da se lahko v prihodnje povezuje z drugimi kulturno-turističnimi proizvodi (na primer s festivalom Brežice – moje mesto) ali se trži kot samostojni turistični produkt v redni turistični ponudbi Brežic, za lokalno skupnost pa predstavlja predvsem nov sklop kakovostnih prireditev, ki pomenijo ustrezno vsebinsko nadgradnjo prireditev brežiškega Slomškovega doma in ponujajo možnost za spoznavanje pestre literarne ustvarjalnosti Brežic in Posavja ter zgodovine in multikulture identitete kraja.

Ko pišemo o vključevanju književnosti in književne dediščine v turizem, imamo v mislih literarni turizem, ki v Sloveniji kljub bogati literarni dediščini še ni tako razvit, kot bi lahko bil, če bi bila literarna dediščina ustrezno ovrednotena za njegove potrebe in bi se vanj s premislekom ter ustreznim načrtovanjem tudi vključevala. Termin literarni turizem je v teoriji turizma dodobra uveljavljen in nekoliko poenostavljeno pomeni obliko kulturnega in dediščinskega turizma, ki se udejanja skozi obiskovanje krajev, ki so povezani s književnimi liki, z avtorji, z njihovimi deli ali z obiskovanjem krajev zaradi lastnega književnega ustvarjanja.

Slovenska raznovrstna literarna dediščina govori v prid temu, da bi jo bilo smiselno bolj vključiti v turizem in turistično ponudbo. Čeprav je zagotovo v prvi vrsti zanimiva za slovenske obiskovalce in turiste, je za tujce lahko dragoceni vir informacij o naši kulturi. Seveda je ob načrtovanju in snovanju literarnih znamenitosti ključno tudi literarno-turistično ponudbo prilagoditi različnim segmentom obiskovalcev in turistov.

Literatura

- DeFillippi, R. J. (2001). *Introduction: Project-Based Learning, Reflective Practices and Learning*. *Management Learning*, 32, 1, 5–10.
- Kokotsaki, D., Menzies, V., in Wiggins, A. (2016). *Project-based learning: A review of the literature*. *Improving Schools*, 19, 3, 267–277. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1365480216659733>, 8. 9. 2020.
- Silva, A. B. D., Bispo, A. C. K. d. A., Rodriguez, D. G., in Vasquez, F. I. F. (2018). *Problem-based learning: A proposal for structuring PBL and its implications for learning among students in an undergraduate management degree program*. *Revista de Gestão*, 25, 2, 160–177. <https://doi.org/10.1108/REG-03-2018-030>, 8. 9. 2020.
- Smith, B., in Dodds, R. (1997). *Developing Managers Through Project-based Learning*. Aldershot/Vermont: Gower.
- Posavski muzej Brežice*. www.pmb.si. <https://www.pmb.si/aktualni-dogodki-in-prireditve/posvet-o-razvoju-mesta-brezice>, 9. 9. 2020.
- Statistični urad Republike Slovenije*. www.stat.si. <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/8412>, 9. 9. 2020.

Spremna beseda avtoric

AVTORICE

Pričujoča antologija posavskih literatov je nastala v okviru projekta ŠIPK – *Študentski inovativni projekti za družbeno korist*, ki ga financirajo Javni študentski, razvojni in preživitveni sklad Republike Slovenije, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije ter Evropski socialni sklad. ŠPIK omogoča, da študenti pridobijo praktične izkušnje že v času študija. Skozi vodenje, usmerjanje in svetovanje mentorjev ustvarjajo rešitve za izzive v lokalni in regionalni skupnosti. Zanj so potrebne kreativnost, inovativnost in sodelovanje.

Projekt *Slomškov literarni festival* se osredotoča na raziskovanje in promocijo kulture v posavski regiji. V štirih mesecih raziskovanja smo sodelavke projekta odkrile, da nas obkroža veliko število različnih ustvarjalcev. Pri našem delu smo bile pozorne na tiste nekoliko manj znane, vendar vseeno kakovostne literature, ki so ustvarjali v različnih obdobjih. V naslovu projekta je Anton Martin Slomšek kot avtor, ki je s svojim delovanjem pomembno vplival na naš kulturni prostor, in avtor, čigar dediščino promovira partnersko društvo projekta *Društvo 1824*. Cilj našega projekta je bil (med drugim) predstaviti bogato literarno dediščino Brežic in Posavja, saj je literatura pomemben del kulturnega turizma, ki privablja mnoge obiskovalce. Menimo, da je pomembno, da našo bogato kulturno dediščino spoznajo tako lokalni

ljudje kot turisti. Med samim delom smo se vedno znova srečevale z avtorji, ki pišejo o domovini, naših krajih, življenju. Vesele smo, da smo odkrile mnogo mladih avtorjev in avtoric, ki nadaljujejo delo svojih predhodnikov.

Kultura je za vsak narod zelo pomembna, čeprav je nekaterim manj blizu. Krepi narodno zavest, spodbuja ustvarjalnost in človeški razvoj. Brez udejstvovanja v njej se danes ne bi mogli ponašati z razvito, moderno, demokratično državo. Če citiramo angleškega aktivista Marcusa Garveya: *»Ljudje brez zavedanja o lastni pretekli zgodovini, izvorih in kulturi so kot drevesa brez korenin.«*

Kulturna produkcija literature nam omogoča preprosto preganjanje dolgčasa, hkrati pa globlji osebni razvoj in kritično razmišljanje o trenutnih razmerah v družbi. Slovenci poznamo celo množico odličnih umetnikov. V antologiji v ospredje postavljamo posavske besedne ustvarjalce.

Literarni turizem

Literarni turizem je oblika kulturnega turizma, katerega prednost ni, da privablja turiste z največjo denarno močjo. Prvotno je namenjen turistom, ki imajo željo, da se dodatno kulturno in vzgojno izobražujejo ter ob tem dopolnjujejo svoj seznam obiskanih hiš kulturnih in drugih umetniških ustvarjalcev. Poglavitneje se literarni turizem kot oblika kulturnega turizma osredotoča na hiše oziroma ostale objekte, v katerih so ustvarjalci ustvarjali določena besedila. Ravno tako se ta oblika turizma osredinja na izmišljena ali tako rekoč s pomočjo domišljije ustvarjena besedila kot tudi na avtorje, ki so besedila zapisali. Danes morda najbolj poznane skupine turistov, ki obiskujejo rojstne hiše avtorjev, njihove muzeje ipd., so šolarji, saj se na podlagi tovrstnega turizma dodatno izobražujejo. Seveda so v tej smeri prisotne vse skupine turistov, sem uvrščamo tudi pionirski, mladinski in seniorski turizem (turizem starejših). Tako danes med ene od najbolj znanih literarnih turističnih točk sodijo hiše Shakespeara, James Joyca, grob Thomas Hardya. Velika Britanija je kot država z največjimi knjižnimi uspešnicami: J. R. R. Tolkien s trilogijo *Gospodar prstanov* in *Hobit* ter J. K. Rowling s sago *Harry Potter* ipd. Turističnih točk v svetu kulturnega turizma je več kot dovolj in tako jih najdemo tudi v Sloveniji, ki je osrednja točka našega projekta. S poudarkom na Posavju smo se odločili izvesti raziskavo na področju literarnega kot tudi knjigarniškega turizma (angl. book store tourism) na območju Brežic, Krškega, Sevnice, Bizeljskega in okolice. Pri tem smo za temeljno točko oziroma za osrednji lik izbrale Antona Martina Slomška,

odgovornega za množični navdih v svetu literarnih ustvarjalcev, in ostale (znane kot manj znane) avtorje, ki so v svetovnem merilu pripomogli k razvoju literarnega turizma v Posavju, v Sloveniji in po svetu, saj so mnogi ustvarjali v zamejstvu in tujini ter s tem blagodejno vplivali na kulturni in narodni razvoj ter posledično na razvoj kulturnega turizma kot sprejemanja narodnih manjšin s svetu. Seveda pri tem ne smemo izključiti socialnodružbenega vidika, zato se raziskava nanaša na vidik družbe s perspektive migracij in narodnih manjšin ter na to, kako te pripomorejo oz. škodujejo kulturnemu razvoju in turizmu. Nenazadnje smo s pomočjo anketnega vprašalnika in raziskovalne metodologije izvedli končni projekt, s pomočjo katerega smo raziskali številna raziskovalna vprašanja, kot so vpliv priseljencev na kulturni turizem, moč literarnega turizma, v kolikšni meri je ta prisoten, poglavitne razloge za organizacijo literarnih dogodkov, kot so literarni večeri, bralni krožki v knjižnicah, literarni festivali ipd. Glavno smernico so nam predstavljale že dotedanje raziskave na področju tovrstnega turizma in vpliv A. M. Slomška nanj, zato smo se pri delu osredotočali na nadaljevanje raziskav s tega področja in se pri tem opirali na že pokojne in še vedno delujoče literarne ustvarjalce v regiji Posavje, ki so, ali menijo, da so, s svojim delom koristili družbi na družbenem kulturno-sociološkem in vzgojno-izobraževalnem področju.

Med raziskovanjem je svet zajela pandemija koronavirusa, zato smo del raziskav namenili družbenim omrežjem in virtualnemu razvoju turizma, saj nam je to predstavljalo alternativno rešitev za zaključek našega projekta *Slomškov literarni festival*.

Literarni turizem v Sloveniji

Kulturni turizem je pomemben del gospodarskega in družbenega razvoja vsake države, zato je pomembno, da se tudi pri nas zavemo osrednjega pomena, ki ga ima literarni turizem kot njegova podvrsta. Slednjemu dajejo dodatno težo in pomen še nacionalno-afirmativna, vzgojno-izobraževalna in turistična vloga.

Za kulturni turizem je zelo pomembno zavedanje, da cena potovanja nima največje vloge pri izbiri destinacije turistov. Tako literarni turist daje prednost znanju in preučevanju krajev, povezanih z literati. Ponekod obstajajo osrednji literarni muzeji, ki so neke vrste izkaznica narodnostne identitete. Slovenci, ki tovrstnega muzeja sicer še nimamo, smo se v preteklosti kot narod konstituirali tudi s pomočjo književnosti, zato bi tovrsten muzej lahko zasidral to konstrukcijo naše identitete, ki

je pomembna za slovensko kulturo, in bi zaradi svoje edinstvenosti spodbudil zanimanje tudi pri tujcih oz. tujih turistih.

Ko govorimo o literarnih muzejih, velja spomniti, da jih poznamo vsi. Najpogostejši in najpreprostejši literarni muzej je rojstna ali spominska hiša. Te po navadi ustanovijo v hiši avtorja ali avtorice, kjer poskušajo prikazati okolje, v katerem je ustvarjal in živel ta ustvarjalec. Literarni muzej kot literarnozgodovinski arhiv, ki ga imenujemo arhiv, knjižnica ali muzej, omogoča hrambo in vzdrževanje knjig, rokopisov in drugih predmetov, ki so povezani z literarno dejavnostjo. Primer takšne vrste literarnega muzeja pri nas je *Narodna in univerzitetna knjižnica*. Poznamo pa tudi druge vrste literarnih muzejev (v nadaljevanju LM), kot so: LM kot zbirka več rojstnih hiš, LM kot prostor za kulturne dogodke, LM kot literarne poti ter virtualni oz. spletni LM. Največkrat pa gre za preplet več LM.

Obstaja več definicij turizma. Eno izmed njih je oblikovala tudi Zupan Sosičeva (2018), ki je na podlagi ugotovitev podala »zasilno« definicijo kulturnega turizma: »Kulturni turizem je del turizma, ki pregleduje, občuduje in raziskuje kulturno dediščino tako, da si želi videti čim več "kulturnih predmetov" in si pridobiti čim več kulturnih izkušenj: glede na tip turista to lahko počne primarno ali sekundarno; v prvem primeru je za turista kulturni turizem edina oblika turizma, v drugem pa je le del njegovega potovanja.«

Kot primer dobre prakse lahko navedemo na primer Trubarjevo hišo literature, ki je prva literarna hiša v Sloveniji, namenjena informiranju in promociji slovenskih knjig. Je prostor, kjer potekajo stalni in aktualni literarni dogodki, ki zadovoljijo različne kulturne okusu, in služi kot promotor knjig Slovincem in tujcem (Zupan Sosič, 2018).

Omeniti velja še raziskavo o uporabi slovenskega jezika, ki je potekala v okviru ZRC SAZU, v sklopu česar so izvedli tudi spletno anketo o slovenskem literarnem muzeju. Želeli so pridobiti ustrezne strokovne in idejne podlage za ustanovitev slovenskega literarnega muzeja, s čimer bi poskrbeli za promocijo slovenske kulture, literature in umetnosti v okviru gospodarske dejavnosti.

Jezik, kultura in književnost so področja, ki zanimajo tako Slovence kot tujce. Literarni muzej bi ta tri področja povezal in spodbudil njihovo širjenje. Zanimanje za literarno ustvarjanje je eden od pokazateljev zanimanja za lastni jezik.

»Idejo o potrebi po vzpostavitvi literarnega muzeja je v spletni raziskavo podprlo 2184 anketirancev (67 %), odklonilo jo je 245 (8 %) vprašanih, 809 (25 %) pa jih ne ve, kako bi se odločili, saj niso dovolj poučeni, kakšne bi bile prednosti literarnega muzeja, ali pa ne zaupajo v to, da bi bil ta muzej res dovolj zanimiv za različne obiskovalce. Na konkretni predlog o umestitvi literarnega muzeja v turistično ponudbo se je pritrnilo odzvalo 99 % vprašanih. Da je toliko ljudi pritrnilo temu, sledi iz poznavanja tradicije domačih in tujih razmer, saj morajo biti muzeji izvori promocije za čim več uporabnikov« (Ahačič, 2017, 32).

Literarne poti

V Sloveniji ima večina kanoniziranih avtorjev in avtoric svoje literarne poti, ki vodijo po dogajališčih literarnih del, po predelih, kjer so ustvarjalci živeli ali delovali, po krajih, ki so na kakršen koli način zaznamovali avtorjevo delo. Tako poznamo v Sloveniji veliko literarnih poti, med katerimi so bolj znane *Cankarjeva literarna pot*, *Gregorčičeva spominska pot*, *Popotovanje od Litije do Čatežja*, *Slovenska pisateljska pot* idr.

V Posavju je poznana *Slomškova romarska pot*, ki je pešpot v štirih odsekih. Prvi del poteka od Bizeljskega do Olimja, naslednja etapa je od Olimja do Kalobja, tretja vodi do Rifnika in Sloma ter četrta do Nove Cerkve. Dolga je 70 km in povprečno traja 28 ur. Kraji, po katerih poteka, so povezani z življenjem in delovanjem Antona Martina Slomška.

Primerjalna analiza dobrih praks literarnega turizma v Sloveniji in tujini

Literarni turizem vključuje potovanje do cilja zaradi zanimanja za literarno povezanost z destinacijo. Določeno območje postane turistična destinacija, ker ga avtor uporabi kot ozadje za roman, turisti pa želijo zaradi njih obiskati pomembne kraje ali zgradbe. Takšni primeri so: (1) kraj Verona v Italiji, kamor sta bila v literarnem delu postavljena Romeo in Julija, kjer lahko turisti obišejo Julijin balkon (it.) *Casa di Giulietta* ali njen grob v grobnici samostana San Francesco, (2) severna obala Long Islanda blizu New Yorka v Ameriki, ki je bila navdihnjena za roman Scotta Fitzgeralda *The Great Gatsby*, in (3) Brönte v Angliji, kjer so zgradbe in podeželje v romanih *Wuthering Heights* povezani s številnimi vasmimi in podeželjem v West Yorkshire Moors (Agarwal in Shaw, 2017, 16). Literarni turizem je še posebej donosen v Veliki Britaniji, o čemer priča vrednost Stratford-upon-Avona, ki je rojstno mesto Williama Shakespeara. Leta 2013 so turisti tam porabili okrog 152

milijonov funtov, od tega je šlo 13 milijonov funtov v lokalno gospodarstvo (prav tam, 44).

V naslednjem poglavju so predstavljene prakse literarnega turizma v Sloveniji in po svetu. Z ozirom nanje, predvsem na tiste v tujini, so v opise primerov zajeti tudi predlogi in aplikacije na razvoj literarnega turizma v Sloveniji. Od konca leta 2020 je sicer v slovenskem jeziku na voljo tudi monografija o literarnem turizmu z naslovom *Literarni turizem in priložnosti za njegov razvoj v Sloveniji: Louis Adamič – pisatelj z zgodbo, ki povezuje Slovenijo, Balkan in Združene države Amerike* avtorice dr. Jasne Potočnik Topler.

Prakse literarnega turizma v Sloveniji

Prežihova bajta na Koroškem

Prežihova bajta je etnografski spominski muzej (notranjost je prikazana na sliki 1) in je del *Koroškega pokrajinskega muzeja*. Stoji na Preškem vrhu nad Kotljami. Leta 1911 je stavbo kupila družina Kuhar, 1979. pa je bila spremenjena v spominsko hišo. V njej so razstavljeni Prežihovi biografski in literarni fragmenti, ki obiskovalcem omogočajo nadaljevanje njegovih literarnih del in pripovedovanje zgodb iz pisateljeve mladosti. Blizu bajte stoji bronast kip pisatelja, ki ga je oblikoval akademski kipar Stojan Batič (Potočnik Topler, 2016, 132).

Pred leti je Občina Ravne na Koroškem kupila skedenj, ki je del Prežihove bajte. Muzej je oblikoval koncept za razširitev muzejskih vsebin, saj sami muzejski prostori niso dopuščali širjenja novih vsebin, ki bi bile povezane z življenjem in delom pisatelja.

Koroški pokrajinski muzej skuša v poletnih mesecih, posebej okrog 10. avgusta, ko je pisatelj rojstni dan, obogatiti kulturno življenje na Prežihovi bajti. Leta 2015 so npr. priredili že 13. tradicionalno srečanje na njenem dvorišču. Vsako leto izberejo osrednjo temo, prav tako so na prireditve vabljeni avtorji in raziskovalci, ki spregovorijo o življenju in delih Prežihovega Voranca.

Leta 2015 je muzej za javnost odprl notranjost kravperške kašče, ki se nahaja na obrobju Prežihove bajte. Istega leta so ob koči postavili tudi kmečki vrt, kakršen je bil značilen za čas, ko je v koči živela družina Kuhar.

Muzej kot javni zavod je omejen s finančnimi sredstvi, prav tako se dohodek ne sme uporabiti za nadaljnjo promocijo lokacije, temveč le za realizacijo vsebinskih projektov. Muzejski načrti za prihodnost med drugim zajemajo prenovitev skednja, ki bi mu bile dane nove vsebine, povezane s Prežihom. Ta prostor bi tudi omogočal vključitev programov skozi vse leto, saj je bila leta 2015 bajta še vedno vezana na termin 1. 5.–15. 10. (Potočnik Topler, 2016, 134).

V prihodnje bi se lahko v okviru Prežihove bajte načrtovali projekti, kot so oblikovanje kulturne vasi na Preškem Vrhu, in sicer kot platforma za predstavitev tradicije in domačega narečja turistom. Ostali predlogi zajemajo prireditev otroškega festivala s taborom, postavitve spominske trgovinice, postavitve Prežihovega gledališča, vključitev dodatnih točk v turo, ki jih je opisal Prežih.

Koroška, ki je imenovana tudi Dežela kralja Matjaža, bi lahko bila poimenovana tudi Prežihova dežela. Prav tako bi lahko bil omogočen obisk raznih atrakcij delno z avtom, deloma s kolesi ali peš (prav tam, 135).

Slika 1: Prežihovova bajta.
Vir: Fotografirala Jasna Potočnik Topler.

Osrednji literarni muzej

V Sloveniji bi lahko na podlagi obstoječe literarne dediščine oblikovali več tipov literarnega muzeja, saj ima ta termin več pomenov in združuje različne tipe muzejev ter literarnih dejavnosti. Zupan Sosičeva (2018, 122) predlaga sedemčlansko tipologijo literarnih muzejev oziroma dejavnosti:

- 1) literarni muzej kot rojstna (spominska) hiša;
- 2) literarni muzej kot zbirka več rojstnih hiš;
- 3) literarni muzej kot literarnozgodovinski muzej;
- 4) literarni muzej kot prostor za literarne (kulturne) dogodke;
- 5) literarni muzej kot literarne poti;
- 6) literarni muzej kot virtualni ali spletni muzej;
- 7) literarni muzej kot veččlenski preplet različnih muzejev v vlogi pospeševalca literarnega (kulturnega) turizma.

Da bi literarni muzej prispeval k boljši turistični ponudbi Slovenije, bi bil najprimernejši tip literarni muzej kot veččlenski preplet različnih muzejev v vlogi pospeševalca literarnega (kulturnega) turizma. To pomeni, da bi se v njem razstavljali pomembni rokopisi, izdaje knjig, predmeti iz rojstnih hiš posameznih avtorjev, organizirale bi se spletne razstave, prav tako bi se na spletu promovirala celotna slovenska književnost v novem muzeju ter potekalo bi obveščanje o literarnih poteh ali dogodkih. V tem muzeju bi uporabniki našli osnovne literarne informacije, ki bi jih nadgradili z ogledi ostalih muzejev po Sloveniji, in dobili ostale kulturne ideje (na primer ogled predstave). Služil bi kot povezava preko slovenskih meja (prav tam, 126–127).

Prakse literarnega turizma po svetu

Literarni turizem ima izjemen pomen za destinacije, zato ga številne turistične in vladne organizacije po vsem svetu štejejo za zelo donosnega. V ta namen so razvili posebne strategije, ki so namenjene izkoriščanju gospodarskega potenciala trga literarnega turizma. Za primer vzemimo Mestni svet v Belfastu, ki je leta 2009 odobril prvo strategijo literarnega turizma in namenil 158.000 funtov za oživitev literarne dediščine mesta in za promocijo likov, pisateljev, pesnikov in dramatikov na svetovnem prizorišču. To je vključevalo razvoj literarnih ogledov in poti, literarni vodnik, implementacijo literarne aplikacije za mobilne naprave, povečanje literarnih dogodkov in programiranje ter učinkovito e-trženje literarnega turizma. Sedaj *Belfast Literary Guide* vodi obiskovalce po mestu, kjer so živeli, hodili in delali najboljši pisatelji. To so Seamus Heaney (eden najboljših svetovnih pesnikov), John Keats, E. M. Fortster, Anthony Trollope in Kate O'Brien. Pomen literarnega turizma za Veliko Britanijo je velik, saj jo med drugim *National Geographic* uvršča med prvih 5 literarnih mest (Agarwal in Shaw, 2017, 25).

V tabeli 1 prikazujemo literarna mesta, ki jih je med prvih 5 uvrstil National Geographic (2015).

Tabela 1: Lestvicah najboljših petih literarnih mest po reviji National Geographic

Destinacija	Opis
1. Edinburg, Škotska	Znani avtorji, ki so ustvarjali tu, so: Sir Arthur Conan Doyle, J. K. Rowling, Robbie Burns, Sir Walter Scott, Robert Louis Stevenson, Ian Rankin in Alexander McCall Smith.
2. Dublin, Irska	Avtorji, ki so črpali navdih v Dublinu, so: Yeats, Heaney, James Joyce in Jonathan Swift. Ključne atrakcije so: James Joyce Tower and House, Dublin Writers Museum in National Library of Ireland. Dublinski Literary Pub Crawl predstavlja igralce in pisatelje, ki turiste vodijo skozi nekatera najbolj znana literarna preganjanja v mestu.
3. London, Anglija	London je bil rojstni kraj ali dom največjih avtorjev vseh časov, kot so: Charles Dickens, Geoffrey Chaucer, John Milton, John Keats in HG Wells.
4. Pariz, Francija	Pariz ima bogato in raznoliko literarno zgodovino, ki jo predstavljajo francoski pisatelji, kot so: Victor Hugo, Voltaire in Alexander Dumas, in ameriški pisatelji, kot so: Gertrude Stein, Ernest Hemingway in F. Scott Fitzgerald. Ponaša se z znanimi stojnicami knjig – Les Bouquinistes", ki obkrožajo Seno, in literarnimi kavarnami, kot je les Deux Magots, ki sta jo obiskovala tudi Hemingway in Camus.
5. Sankt Peterburg, Rusija	Literarna zgodovina Sankt Peterburga se kaže v delih Leva Tolstoja, Antona Čehova, Aleksandra Puškina in Fjodora Dostojevskega (v stanovanju, kjer je napisal roman Bratje Karamazovi, je muzej, posvečen njegovemu življenju).

Vir: Agarwal in Shaw, 2017, 1–5.

Književna mesta po svetu

Bredevoort Boekenstad, Nizozemska

Mesto Bredevoort Boekenstad na Nizozemskem je literarno razvito podobno kot Hay-on-Wye v Veliki Britaniji, saj sloni na prodajalcih starih knjig iz druge roke. Mesto je bilo za »mesto knjige« razglašeno leta 1993. Ta dogodek je pospremil velik sejem knjig, kjer je bilo predstavljenih 160 prodajalcev knjig, obiskalo ga je 12.000–15.000 ljudi. Prireditveni program je vključeval razstavo, vrednotenje knjig, razstave knjigoveških in literarnih jedkanic (črnih risb). Sledilo je branje poezije, večerna predavanja, gledališke predstave in literarna branja. Sedaj poteka vsako tretjo soboto v mesecu specializirana knjižna tržnica (Agarwal in Shaw, 2017, 112).

Redu, Belgija

Redu je eno največjih evropskih knjižnih mest in prvo mesto v Belgiji ter Evropi. Razvoj prodajaln s knjigami je spremljal razvoj pomožnega maloprodajnega knjižnega sektorja, ki med drugim vključuje 2 starinski trgovini in številne galerije. Vas je dosegla veliko pokritost in je prepričana, da je najuspešnejša vas v državi in vodilna turistična atrakcija v regiji Lukseburg/Arden. Tam so razvili program kulturnih prireditev – ena največjih letnih prireditev je *Nuit du Livre*, kjer je mesto knjig odprto vso noč in vsebuje uprizorjen zabavni program (Agarwal in Shaw, 113).

Urueña, Španija

Kot prvo knjižno mesto v Španiji ima kraj Urueña 12 knjigarn, ki prodajajo stare in tiskane knjige. V njih se odvijajo različne dejavnosti, kot je v El Rincón Escrito, Alejandria Bookshop, tako imenovani *Muzej vina*, ki temelji na znanstveni in fiksijski literaturi o vinu, *Alcuino Caligrafía*, ki organizira tečaje kaligrafije drugih kultur, knjigarna *El 7*, ki je specializirana za svet bikoborbe in tako dalje. Mesto je zasnovano kot e-izobraževalni center, ki sestoji iz 1200 kvadratnih metrov prostora s knjižnico, z delavnicami, vrtom, razstavno in s sejno dvorano ter stalno razstavo »*Med vrsticami. Zgodovina knjige*«. Vas prav tako organizira javna branja, tečaje kaligrafije, ilustriranje in tečaj vezave knjig. Na svetovni dan knjige (23. april) ali ob prazniku mesta se tam odvije praznovanje s konferencami, z okroglimi mizami, s pripovedovanjem zgodb (ang. *storytelling*), z origami delavnicami in s koncerti (Agarwal in Shaw, 2017, 114).

Literarne Poti

Z literarnimi potmi povezujejo kraje, ki so navdihnil ali nastopali v delih znanih pisateljev oziroma imajo povezavo z njihovim življenjem. *The Southern Literary Trail* je primer regionalne iniciative, ki povezuje mesta v ameriških južnih zveznih državah Alabame, Georgie in Missisipi. Pot ponuja zgodbe, karakterje in prizorišča velikih ameriških pisateljev, kot so Tennessee Williams, Richard Wright, William Faulkner in Eudora Welty. Literarne poti še ponekod vključujejo skupek zgodovinskih, ekranskih (angl. *screen*) in literarnih pomenov (Agarwal in Shaw, 2017, 115).

Management in marketing literarnih destinacij

Organizacije kot glavno vodilo pri načrtovanju uporabljajo za marketing destinacij lokacijo knjige. Nekaj primerov predstavljamo v nadaljevanju.

Velika Britanija

Organizacije v Veliki Britaniji uporabljajo ključna literarna dela za trženje destinacije. Organizacija *The Great Western Railway* je izdala slogan (angl.) »*Uncover Britain's World of Literature*« ali »*Odkrij svet književnosti Britanije*«, ki temelji na številnih avtorjih in določenih destinacijah. Vključuje pesniške ture po jugozahodni Angliji do razstav, ki so obeležile 400-letnico Shakespearove smrti in otroškega pisatelja Roalda Dahla

(Agarwal in Shaw, 192). Ideje literarnih poti so se vedno uporabljale za izboljšanje trženja določenih destinacij. Identificirane so bile tako imenovane *biografske poti*, ki so jih razvili literarni skladi in društva, *literarne krajske poti*, ki jih razvijajo mešane interesne skupine, in *splošne literarne poti*, ki jih oblikujejo lokalne oblasti in civilna društva (Agarwal in Shaw, 189–190). *The British Tourist Authority* je v letih 1990, 1993 in 1997 izdala knjižice z naslovom *Literary Tourism*, ki so delovale kot lokacijski vodniki do tistih krajev, ki se navezujejo na avtorja ali njegovo delo. *Visit England* je s trženjsko kampanjo uvedel *Literary Inspired Weekends* (Agarwal in Shaw, str. 192).

Veliko vlogo imajo tudi spletne kampanje trženja, ki potekajo v obliki tematiziranih krajev in avtorjev; primeri:

- 1) angl. *Readings at Charles Dickens's Birthplace Museum* – »Branja v muzeju rojstne hiše Charlesa Dickens«;
- 2) angl. *Retrace the Footsteps of John Keats in Winchester* – »Sledite stopinjam Johna Keatsa v Winchestru«;
- 3) angl. *Live the Sense and Sensibilities of Jane Austen's Bath* – »Živite Razsodnost in rahločutnost Jane Austen v Bathu«;
- 4) angl. *Poetry of the Lakes* – »Poezija jezer« (od avtorja Williama Wordswortha v Windermere);
- 5) angl. *Uncover the mysterious world of Sherlock Holmes* – »Odkrij skrivnostni svet Sherlocka Holmes« (od avtorja Connana Doylea v Londonu);
- 6) angl. *A Famous Five adventure* – »Pustolovščina slavnih 5« (od avtorice Enid Blayton v kraju Corfe Castle);
- 7) angl. *Picture Mr Darcy coming out of the lake* – »Predstavlja si gospoda Darcya, ki prihaja iz jezera« (od avtorice Jane Austen v kraju Lyme House) (Agarwal in Shaw, 193).

Literarni turizem se je v Veliki Britaniji razvil v močno komercialno industrijo, kjer so mesta, povezana z avtorji in njihovimi deli, uporabljena za trženje različnih destinacij. Obstajajo izstopajoči vidiki literarnih krajev, zato jih je lažje tržiti in ustvariti blagovno znamko. Po navadi so to kraji, ki imajo možne povezave z življenjem pisatelja, to je na primer Stratford-upon-Avon, kjer je živel in ustvarjal William Shakespeare (Agarwal in Shaw, 193). Shakespearjevo rojstno mesto je mednarodni literarni kraj, ki ga letno obišče 5 milijonov obiskovalcev. Večjo skupino atrakcij sestavlja ključni literarni in dediščinski produkt: Shakespearjeva hiša (slika 3) in vrtovi, ki se pri *VisitEngland* nanašajo na izobraževanje in učenje, zbirke, kampanje

in dosežke. Največja sprememba se navezuje na strategijo marketinškega razvoja pod sloganom »*Shakespearjeva Anglija*«. V sklopu tega sodelujejo partnerji iz javno-zasebnega sektorja. Kot del nove strategije se je povečala prepoznana vloga digitalnega marketinga in družbenih medijev. V navezi s tem so oblikovali Shakespearjev blog.

Shakespearjeva fundacija (angl. *Shakespeare's Trust*) ima vodilno vlogo na področju digitalnih medijev, ki delujejo preko Facebooka, Twitterja, YouTube in Flickrja. Leta 2012 je fundacija razvila svojo prvo aplikacijo (za iPhone), ki se imenuje *Eye Shakespeare*. Prav tako so oblikovali žepni vodič »*Shakespeare's Stratford-upon-Avon*«. Nova destinacijska marketinška organizacija »*Shakespeare's England*« je zadolžena za razvoj usklajene kampanje na turističnem trgu, sploh pa na tisto, kar je vezano na produkte literature in dediščine (Agarwal in Shaw, 2017, 206).

Slika 2: Hiša, v kateri se je rodil William Shakespeare (Stratford-upon-Avon).

Vir: Shakespeare's birthplace, Stratford-upon-Avon, Warwickshire, England (CC-BY) avtorja: Adama Annfielda z Wikipedie.org.

Črna Gora

Literarni turizem in pripovedovanje zgodb imata pomembno vlogo v vsebini trženja destinacij in trajnostnega razvoja turizma, saj pripomoreta h krepitvi identitete destinacije in zmanjšujeta sezonski turizem.

Podoba Črne gore je bila predmet rokopisov in zapiskov več pisateljev, med drugim tudi iz Rusije, ki so potovali po državi in širšemu občinstvu predstavili svoja spoznanja o njej, o njeni zgodovini in o Cetinju kot kraljevi prestolnici, in sicer v obliki potopisne literature. Ti zapisi sedaj predstavljajo možnosti za ustvarjanje produktov, prilagojenih po meri, oziroma posameznim segmentom.

Turisti Cetinje dojemajo kot izletniško destinacijo, zato bi morala turistična organizacija izkoristiti priložnosti za posebne turistične izkušnje literarnega turizma in zgodbarjenja, na katerem bi uporabili nove tehnologije, sodobne medije, sodelovali na tekmovanju za najboljšo destinacijo in se potegovali za naziv *Evropska prestolnica kulture*. V ta namen bi bilo treba vzpostaviti skupne aktivne povezave s turistično industrijo, z lokalnimi prebivalci in podobno.

Čprav imata Črna gora in Cetinje bogate kulturne in zgodovinske vire, jih je treba kombinirati s potopisno literaturo in s pripovedovanjem oziroma zgodbarjenjem, saj je to eden od načinov za ohranjanje dediščine (Vitić Četković, Jovanović, Potočnik Topler, 2020, 94).

Francija

Uporaba literarnega turizma se učinkovito kaže kot orodje za prikaz značilnosti kulturnega in dediščinskega turizma v Franciji. Ugotovitve kažejo, da literarni kraji privabljajo obiskovalce zaradi posebnega pomena ali čustvenih vrednosti, ki jim jih ljudje pripisujejo. Te izhajajo iz občudovanja do avtorja in njegovega dela ali do neke globlje interpretacije. Lokalna skupnost za promocijo in privabljanje obiskovalcev uporablja literarno povezavo. Večina ljudi uživa ob obisku, saj jim daje občutek, da so imeli nekaj stika s pisateljem in z okoljem, v katerem je živel. Mesta, ki imajo pristne povezave s pisatelji ali z drugimi kulturnimi umetniki, lahko to izkoristijo za učinkovito in uspešno privabljanje njegovih obiskovalcev (Herbert, 1996, 84).

V Bretaniji v Franciji je bila narejena študija primera uspešnega mestnega literarnega turizma. V knjigi *The Yellow Dog* (avtor: G. Simenon) je dovolj krajevnih imen in podrobnosti, da lahko obiskovalci raziskujejo obmorsko in pristaniško mesto v zahodnem delu: kraj Concarneau se je kot letovišče razvil že leta 1930, ko je bil napisan omenjeni roman. Mesto je zdaj del aktivnega in dokumentiranega destinacijskega trženja in menedžmenta na ravneh javnega in zasebnega upravljanja (Mansfield, 2015, 20). Uspešna in prepoznavna literarno-turistična dejavnost, ki je

povezana s tem detektivskim romanom, je vsakoletni festival »*Le Chien Jaune – Festival du Polar de Concarneau*«, *Rumeni pes* – detektivski roman. Spodbuda za ustvarjanje aktivnosti festivala je izhajala iz majhne skupine navdušencev, ki so jim skupna vprašanja o pomenu, kulturnem kapitalu, identiteti, avtentičnosti, užitku in turističnem znanju (prav tam, 22). Leta 1985 je bil v kraju Concarneau ustanovljen strokovni sejem za pomorsko literaturo, imenovan »*Book & Sea*«, ki je nastal iz regionalne agende, ki je hotela proslaviti Bretanijo in obenem imeti gospodarski učinek. Festival se odvija okrog 20. aprila in ustvarja v mestu veliko povpraševanje po hotelih in restavracijah. Še bolj osupljiv je festival, ki je že od leta 1993 dalje organiziran v visoki sezoni – konec julija in se imenuje *Festival fiktivske detektivke Rumeni pes*. Podatki kažejo, da se število obiskovalcev izrazito povečuje (Mansfield, 2015, 183).

Irska

Center Jamesa Joycea (na sliki 4) je muzej, ki je namenjen promociji irskega pisatelja Jamesa Joycea. Z njim upravlja družba z omejeno odgovornostjo in s statusom dobrodelne organizacije, in sicer ob podpori *Ministrstva za umetnost, dediščino in Gaeltacht*. V njem organizirajo izobraževanja, predavanja, delavnice, razstave, bralna srečanja in podobne aktivnosti. Na voljo so tudi vodenja po krajih, ki so povezani s pisateljevim življenjem (Jurinčič, 2016, 251). Center za promocijo uporablja moderne multimedijske predstavitve na svetovnem spletu. Dodano vrednost mu dodajajo spletne razstave, ki prikazujejo, s čim se ukvarjajo in kako ustvarjajo programe.

Promocijo *Centra Jamesa Joycea* bi lahko navezali na primer Slovenije, saj bi se lahko naši ponudniki zgledovali po tujih. Lokacije bi predstavljali multimedijsko in literaturo povezovali z drugimi področji. Interaktivne vsebine ima za zdaj v promocijo vključen le *Zavod za kulturno dediščino Žirovnica*, ki predstavlja pot kulturne dediščine. Zaradi majhnosti države bi morali slovenski ponudniki tudi bolj poskrbeti za prevode v tuje jezike. Prav tako je ena od možnosti povezovanje slovenskih ponudnikov za regijsko povezovanje s ponudniki iz sosednjih držav in s tem oblikovanje literarnih destinacij (Jurinčič, 2016, 256).

Slika 3: Zunanost centra Jamesa Joycea

Vir: James Joyce Centre at 35 Great George's Street, Dublin (javna domena), avtorja Pointillist z Wikipedie.org.

Družbena omrežja

Družbena omrežja so postlala ena najbolj priljubljenih aktivnosti, predvsem med mlajšimi generacijami. Ker se internet in tehnologija nenehno razvijata, so dostopna vsakemu, z njimi pa se srečujemo že v vsakdanjem življenju. Z razvojem medmrežja nastajajo nova socialna omrežja, ki so lahko precej dobičkonosna, tudi za uporabnika, če to zna preusmeriti sebi v prid. Kljub nastajanju novih omrežij se v večini primerov poslužujemo tistim, ki so priljubljena in ki jih uporabljajo naši prijatelji (Ploj, 2013, 4).

Prvotni namen družbenih omrežij je, kot že samo ime pove, druženje, povezovanje med ljudmi. Čeprav se med seboj razlikujejo, vsa omogočajo neko objavo podatkov in stike med uporabniki, ko so na primer forumi in klepeti (prav tam).

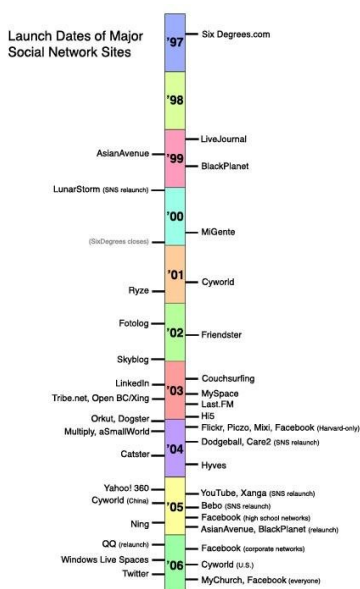
Ploj (2013, 15) je navedel kategorije družbenih omrežij, ki jih je zapisal Safko:

- družbeno povezovanje na spletu,
- založništvo,
- deljenje fotografij,
- avdio,
- video,

- mikrobloging,
- prenosi v živo,
- virtualni svetovi,
- igranje iger,
- iskanje,
- RSS,
- mobilna telefonija,
- agregatorji,
- delovne aplikacije,
- interpersonalnost.

Prvo omrežje, ki je bilo nekoliko bolj prepoznavno, je nastalo leta 1997 na naslovu *SixDegrees.com*, kjer so uporabniki lahko ustvarjali profile in si sestavili seznam prijateljev. Na tej dejavnosti je temeljila tudi njihova promocija – torej združevanje ljudi in pošiljanje sporočil. Portal je dosegel čez dva milijona uporabnikov, vendar se je njegova kariera zaključila po treh letih (prav tam, 16).

Slika 4: Razvoj socialnih omrežij

Vir: Researchgate.com, 2020.

Marketing preko družbenih omrežij

Več kot 4 milijarde ljudi uporablja družbena omrežja – bodisi za povezovanje s prijatelji, spremljanje novic ali za odkrivanje novih izdelkov. Ravno oglasi in ostale objave so tiste, ki so ključne za pridobivanje strank. Z razvojem tehnologije in interneta ta omrežja postajajo vse pomembnejša za poslovanje (Lampe, 2020).

Poleg promocije je pomembno tudi to, kdo je naša ciljna skupina. Tako se lahko določi primerno družbeno omrežje. V spodnji tabeli so zapisana najbolj priljubljena omrežja in za kaj jih je primerno uporabiti, kot je v svojem članku zapisala Lampetova (2020).

Tabela 2: Družbena omrežja in njihova uporaba za trženje

Družbeno omrežje	Število dnevni uporabnikov	Uporaba
FACEBOOK	1,5 milijarde	<ul style="list-style-type: none"> – Ohranjanje zvestobe obstoječe baze strank in povečevanje baze kupcev. – Težko je doseči novo občinstvo. – Najbolj uspešno trženje na področju industrije, mode, zdravja in velnesa, nepremičnin, novic.
INSTAGRAM	500 milijonov	<ul style="list-style-type: none"> – Predstavitev z vizualnimi elementi. – Predstavitev relevantnih zgodb v dejanskem času dogajanja. – Najuspešnejše trženje na področju turizma, mode, hrane, umetnosti.
SNAPCHAT	186 milijonov	<ul style="list-style-type: none"> – Deljenje hitrih zgodb. – Hitro doseganje milenijcev in generacije Z. – Najuspešnejše trženje na področju prehrane, koncertov, športa.
TWITTER	100 milijonov	<ul style="list-style-type: none"> – Spodbujanje odprte komunikacije med uporabniki. – Najuspešnejše trženje na področju novic, maloprodaje, financ.
YOUTUBE	30 milijonov	<ul style="list-style-type: none"> – Predstavljanje prednosti izdelka/storitve z videom. – Vsebinski marketing. – Najuspešnejše trženje na področju lepote, športa, izobraževanja.

Družbeno omrežje	Število dnevni uporabnikov	Uporaba
LINKEDIN	104 milijonov	<ul style="list-style-type: none"> – Vodilni v oblikovanju poslovnih vezi. – Odnosi z javnostjo, dvig prepoznavnosti. – Najuspešnejše trženje na področju tehnologije, programerstva, upravljanja s človeškimi viri.

Vir: Pointout.si, 2020.

Druge prednosti promocije preko spleta so tudi naslednje (Ninjaoutreach, 2019):

- nekatere vidike spletne promocije je mogoče avtomatizirati – to pomeni, da manj ljudi lahko izvede načrt promocije blagovne znamke, ki običajno potrebuje večjo ekipo;
- zaradi tehnologije označevanja so rezultati spletne promocije bolj merljivi v primerjavi z metodami brez povezave, kot so panoji in tiskani oglasi;
- spletna promocija je dobrodošla alternativa za manjša podjetja in t. i. start up podjetja, ki ne morejo tekmovati s podjetji, ki imajo večje oglaševalske proračune.

Literatura

- Agarwal, S., in Shaw, G. (2017). *Heritage, screen and literary tourism*. Channel View Publications.
- Ahačič, K. (2017). *Ciljni raziskovalni projekt Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov (raziskovalno poročilo)*. Ljubljana.
- Amadeo, K. (2020). *Immigration's Effect on the Economy and You: Its Pros and Cons. The Balance*. Pridobljeno iz: <https://www.thebalance.com/how-immigration-impacts-the-economy-4125413>, 12. 5. 2020.
- Ašanin, G. S., in Mikuš Kos, A. (1998). *Psibosocialna pomoč beguncem v Sloveniji*. V M. Pagon in A. Mikuš Kos (ur.), *Begunci v Sloveniji (65–79)*. Ljubljana: Visoka policijska-varnostna šola Ljubljana.
- Bacon, R. (2017). *10 Immigrants Who Became Famous Artists. Sleek*. Pridobljeno iz: <https://www.sleek-mag.com/article/immigrants-artists/>, 12. 5. 2020.
- Brown, C., Christian, D., in Craig, B. (2013): *Big History: Between Nothing and Everything*. New York: McGraw-Hill Education.
- Center za izobraževanje in kulturo Trebnje* (b. d.). Pridobljeno iz: <https://ciktrenje.si/>, 20. 7. 2020.
- Cof, K., in Juhart, I. (2016). *Beg mišic. Časopis za kritiko znanosti*, letnik 44, številka 264, str. 181–193. Pridobljeno iz: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-DNSD4ENG>, 18. 7. 2020.
- Drobnjak, B., in Senegačnik J. (2002). *Običa geografija*. Učbenik za geografijo za 1 letnik gimnazij in srednjih tehniških oz. strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.
- Društvo Slovenija Rusija* (b. d.). Pridobljeno iz: <http://društvo-sloru.si/language/sl/o-nas/o-drustvu/>, 18. 7. 2020.
- Engels, P. (2014). *It's Not Love, It's Just Paris*. New York: Grove Press.
- Evropski parlament (b. d.). *Priseljevanje v Evropo*. Pridobljeno iz: <https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20170629STO78632/priseljevanje-v-evropo>, 12. 5. 2020.
- Glasba in etnične manjšine (b. d.). *Glasba in etnične manjšine: (trans)kulturene dinamike v Sloveniji po 1991*. Pridobljeno iz: <http://gem.ff.uni-lj.si/opus-projekta/>, 20. 7. 2020.
- Gouzi, C. (2019). *Migration and artistic identities. Encyclopédie pour une histoire nouvelle de l'Europe*. Pridobljeno iz: <https://ehne.fr/en/article/european-art/migration-and-artistic-identities/migration-and-artistic-identities>, 14. 5. 2020.
- Haralambos, H., in Holborn M. (2005). *Sociologija, teme in pogledi*. DZS: Ljubljana.

- Herbert, D. T. (1996). Artistic and literary places in France as tourist attractions. *Tourism management*, 17 (2), 77–85.
- Josipovič, D. (2006). *Učinki priseljavanja v Slovenijo po drugi svetovni vojni*. ZRC: Ljubljana.
- Jurinčič, N. (2016). *Literarni turizem in kulturne geografije krajev: Študija primera – center Jamesa Joycea in Dublin*. Pridobljeno iz: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-TPF3QHNE/30822747-82c2-4ea2-9c97-e858c8fda39f/PDF>, 11. 5. 2020.
- Kalc, A., Klemenčič, M., in Mlekuž, J. (2015). *Zgodovina migracij*. Ljubljana: ARS Humana. Pridobljeno iz: <https://4d.rtvsllo.si/arhiv/ars-humana/174372936>, 14. 5. 2020.
- Kitajska restavracija (b. d.). Pridobljeno iz: <https://www.kitajska-restavracija.com/>, 21. 7. 2020.
- Klinc, M. (2017). *Jeziškova in ekonomska integracija odraslih priseljencev na območju Dolenjske, Bele krajine in Posavja*. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta v Ljubljani.
- Koroški pokrajinski muzej. (2020). *Prežibova bajta – spominski muzej Prežibovega Voranca*. Pridobljeno iz: <https://www.kpm.si/razstave/prezihova-bajta-spominski-muzej-prezihovega-voranca/>, 22. 7. 2020.
- Ljudska univerza Krško (b. d.). Pridobljeno iz: <https://www.lukrsko.si/>, 20. 7. 2020.
- Mansfield, C. (2015). *Researching literary tourism*. Shadown.
- Mardorossian, C. (2002). From Literature of Exile to Migrant Literature. *Modern Language Studies*, Vol. 32, No. 2 (15–33). Pridobljeno iz: <https://www.jstor.org/stable/pdf/3252040.pdf>, 14. 5. 2020.
- Mariborart. (b. d.). 49. *Anton Martin Slomšek*. Pridobljeno iz: www.mariborart.si/ikonografija?p_p_id=articledisplaydata_WAR_artportlet_INSTANCE_k6d2gTajndir&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2&p_r_p_564233524_articleUrl=49-anton-martin-slomsek, 24. 7. 2020.
- Medica, K. (2010). *Sodobni integracijski procesi in kontroverznosti krožnih migracij*. V Rožac Darovec (ur.), *Migranti v Sloveniji – med integracijo in alienacijo* (str. 37–56). Koper: Univerza na Primorskem.
- Mihajlovič, N. V: Delo (2017). *Kako je biti Rus v Sloveniji*. Pridobljeno iz: <https://www.delo.si/ozadja/rusom-je-v-sloveniji-lepo-a-ne-racunajo-na-velike-posle.html>, 18. 7. 2020.
- Mladinski center Brežice (b. d.). Pridobljeno iz: <http://www.mc-brevice.si/>, 20. 7. 2020.
- Qayyum, S. (5. 4. 2020). *Stratford upon Avon – Recalling my visit to the birth place of William Shakespeare*. *Travel Blog*. Pridobljeno iz: <https://medium.com/a-dream-destination/published-dec-23-2007-94233f29502e>, 22. 7. 2020.
- Pečar, J. (1998). Sodobne migracije in kriminologija. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 49/1 (3–12).
- Pettinger, T. (2019). *Pros and cons of Immigration*. *Economics.help*. Pridobljeno iz: <https://www.economicshelp.org/blog/152453/economics/pros-and-cons-of-immigration/>, 25. 5. 2020.
- Pišek, M. V: Dnevnik (2017). *Ni umetnosti brez priseljencev*. Pridobljeno iz: <https://www.dnevnik.si/1042763365>, 25. 5. 2020.
- Počkar, M., Andolšek, S., Popit, T., in Berle Lakota, T. (2009). *Uvod v sociologijo*. Ljubljana: DZS.
- Potočnik Topler, J. (2016). *Literary tourism in Slovenia: The case of Prežibov Voranc cottage*. Brežice: Fakulteta za turizem, Univerza v Mariboru.
- Potočnik Topler, J. (2016). Literary tourism in Slovenia: The case of the Prežihov Voranc cottage. *Informatologia*, 49.
- Praznik, Andrej. Slom – Slomškova romarska pot. V: *Družina.si*. Pridobljeno iz: <https://www.druzina.si/icd/spletnastran.nsf/all/B4124AA6476D43D7C12572C00027966E?OpenDocument>, 24. 7. 2020.
- Ruski center znanosti in kulture v Ljubljani (b. d.). Pridobljeno iz: <http://svn.rs.gov.ru/sl>, 18. 7. 2020.
- Russeth, A. (2017). *Protesting Trump, Wellesley's Davis Museum Will Remove From View Works Made or Donated by Immigrants to the United States*. *ARTnews*. Pridobljeno iz: <https://www.artnews.com/art-news/news/protesting-trump-wellesleys-davis-museum-will-remove-from-view-works-made-or-donated-by-immigrants-to-the-united-states-7781/>, 1. 6. 2020.
- Slovenska biografija. (b. d.). *Slomšek, Anton Martin*. Pridobljeno iz: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi584693/>, 24. 7. 2020.

- Spletni slovar slovenskega knjižnega jezika* – FRAN. Pridobljeno iz: <https://fran.si/fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=%2A>, 16. 7. 2020.
- Statistični urad Republike Slovenije (b. d.). Pridobljeno iz: <https://pxweb.stat.si/sistat>, 14. 5. 2020.
- Travel Notes. (2020). *James Joyce Cultural Centre*. Pridobljeno iz: <http://ttnotes.com/james-joyce-cultural-centre.html>, 22. 7. 2020.
- Večgeneracijski center Posavje (b. d.). Pridobljeno iz: <https://www.vgc-posavje.si/>, 20. 7. 2020.
- Vesela dRusičina (b. d.). Pridobljeno iz: <http://ruskasola.si/zgodovina/>, 18. 7. 2020.
- Vezjak, B. (2018). Stereotipizirana medijska retorika o strahu: sozičje namesto sožitja. V: M. L. Khatib. (ur.), *Sožitje med kulturami – Poti do medkulturnega dialoga IV*. Maribor: Založba Pivec.
- Vitić Četković, A., Jovanović, I., in Potočnik Topler, J. (2020). *Literary Tourism: The Role of Russian 19th Century Travel Literature in the Positioning of the Smallest European Royal Capital – Cetinje*. *Annales: Series Historia et Sociologia*, 30 (1), 81.
- Ward, J. (2016). *Music and Migration. Sounds in Europe, 11*. Pridobljeno iz: https://www.emc-imc.org/fileadmin/user_upload/Publications/Sounds11WEB.pdf, 1. 6. 2020.
- Wilkins, C. (2. 6. 2018). *Hay Festival Journal, Wednesday, 30 May 2018, Day 4: Magic, Myths and Camping by Felipe Restrepo Pombo – the British Council Writer in Residence at Hay Festival*. Pridobljeno iz: <https://clivewilkins.com/2018/06/02/hay-festival-journal-wednesday-30-may-2018-day-4-magic-myths-and-camping-by-felipe-restrepo-pombo-the-british-council-writer-in-residence-at-hay-festival/>, 22. 7. 2020.
- Yelp (b. d.). Pridobljeno iz: <https://www.yelp.com/about>, 21. 7. 2020.
- ZA Medkulturno sobivanje (b. d.). Pridobljeno iz: <http://www.medkulturnost.si/o-projektu-2/>, 18. 7. 2020.
- Zavrnik, B. (1996). *Anton Martin Slomšek*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Zidar, R. (2019). *Naš skupni dom: povezanost migracij in razvoja v Sloveniji*. Ljubljana: Slovenska Karitas.
- Zupan Sosič, A. (2018). *Osrednji literarni muzeji kot pospeševalec literarnega turizma v Sloveniji*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Uvod v antologijo

V okviru projekta *Slomškovo literarni festival* in v sodelovanju z *Društvom 1824* smo raziskovali bogato literarno zapuščino regije Posavje. V izhodišču si niti predstavljati nismo mogli, da bomo odkrili toliko pomembnih osebnosti. Nekatere med njimi, ki so močno krojile razvoj slovenskega jezika, so prihajale ravno iz posavskih koncev. Med prvimi sta bila tudi Jurij Dalmatin in Adam Bohorič, ki sta slovenski jezik sistematizirala in ga postavila ob bok drugim evropskim jezikom.

Adam Bohorič je v *Zimskih uricah* povzdignil slovanski jezik na območju Kranjske, Koroške in Štajerske. Zapisal je:

»Prav nič namreč ne dvomim, da bo tej moji preprosti, vendar resnični pripovedi sleherni redoljub pritegnil in z menoj vred potrdil, da je slovanski narod treba imeti za zelo starega in po številu zelo močnega, domala po vsem svetu razširjenega, da ga ne smemo šteti za kaj vem kako zanikrnega, ampak da ga je po pravici treba prištevati med najbolj spoštovane, ter je poznavanje njegovega jezika prav tako potrebno kakor katerega koli drugega.«

Glavni namen našega projekta je bil odkriti bogato literarno zapuščino Posavja. Raziskovalnega dela smo se lotili tako, da smo se tedensko dobivali na literarnih popoldnevih, na katerih je vsak predstavil izbranega literata, ki prihaja s tega področja, ga na kratko opisal, predstavil njegova dela in interpretiral odlomek iz

določenega dela izbranega avtorja. Tekom projekta, ki je trajal štiri mesece (od aprila do julija 2020), se je nabralo veliko število književnikov, ki jih bomo predstavili znotraj antologije. Slednja zajema kratek avtorjev življenjepis in odlomek iz njegovega literarnega opusa – pri njihovi izbiri smo iskali tiste, ki čim boljše prikazujejo ustvarjalni jezik literata ali opisujejo lepote narave in življenje v Posavju.

Obdobju reformacije, ki je začetno obdobje naše antologije, je sledilo mnogo literarnih ustvarjalcev, ki so ohranjali bogastvo slovenskega jezika in opevali lepote Posavja. Med njimi je bil lavantinski škof Anton Martin Slomšek, ki je kot kaplan v letih 1825–1827 služboval na Bizeljskem. Predstavljal je močno osebnost, ki je ljudi učila spoštovanja do sočloveka, vere, slovenskega jezika in slovenske dežele. Ljudi je učil in jim skušal zanetiti gorečnost do slovenskega jezika ter jih svaril pred nevarnostjo ponemčevanja. Takole je zapisal:

»Ne bodi vas sram, da ste Slovenci; to naj bo naša čast; in naj nas naši sosedi le zaničujejo, oni ne vedo, kaj delajo. Ravno oni, ki nas zasramujejo, so tudi pred nekolikimi leti bili, kakor smo mi; ponemščili so se, zapravili nebeški dar slovenskega jezika, ino zdaj ravno zatoniko manj veljajo, za kolikor manj jezikov znajo. Ravno tak bi tudi vi ino vaši otroci v kratkih letih za eniga človeka manj veljali, ako bi slovenje marnvati kar več ne znali; kar bi bilo za vašo žlabto velika izguba in greh.«

Lik Antona Martina Slomška, ki se je vse svoje življenje boril za obstoj slovenskega jezika in je svoj pečat pustil tudi v Posavju, je tako simbolno postal osrednji lik našega projekta.

Antologija, ki sledi, predstavlja pomembno delo, saj gre za prvo sistematično predstavitev literarnih ustvarjalcev regije Posavje, ki omenjene literature predstavlja širši publiki in jih s tem rešuje pred pozabo.

V prilogah sledi kratka predstavitev avtorjev po književnih obdobjih.

POSAVSKA KNJIŽEVNA DEDIŠČINA IN NJENO VKLJUČEVANJE V TURIZEM: ANTOLOGIJA POSAVSKIH LITERATOV. LITERARNO USTVARJANJE V POSAVJU OD REFORMACIJE DO DANAŠNJIH DNI

JASNA POTOČNIK TOPLER

Univerza v Mariboru, Fakulteta za turizem, Brežice, Slovenija.

E-pošta: jasna.potocnik1@um.si

Povzetek Monografija prinaša del izsledkov projekta ŠIPK – Slomškov literarni festival, ki ga je leta 2020 Fakulteta za turizem Univerze v Mariboru izvedla skupaj z Društvom 1824 iz Brežic. Namen raziskave je bil analizirati in ovrednotiti literarno dediščino Posavja in Brežic od protestantizma do danes ter jo vključiti v turistično ponudbo z novim turističnim proizvodom, imenovanim Slomškov literarni festival. Skozi raziskovanje se je potrdilo, da je oblikovanje dodatnega turističnega proizvoda s področja kulturnega turizma v Brežicah potrebno, saj sodi kraj med turistično najbolj obiskane slovenske občine. Ugotovitve so pokazale, da imajo posavski ustvarjalci zajeten in pester opus, ki ga je mogoče vključiti v festivalsko dogajanje v kraju, hkrati pa tudi v razstave in koncertne dogodke po drugih posavskih mestih. Tovrstno vključevanje literarne dediščine v turistično ponudbo sodi med aktualne trende na področju kulturnega turizma. K zelo pomembnemu rezultatu našega projekta, ki ga velja dodatno izpostaviti, prištevamo nastanek svojevrstne antologije posavske književnosti, ki je del te monografije, saj je skozi raziskovanje, prebiranje in analize nastal obsežen seznam ustvarjalk in ustvarjalcev, podatkov o njih samih in o njihovih delih.

Ključne besede:

turizem,
literarna
dediščina,
Posavje,
Brežice,
festival,
muzej.

POSAVJE LITERARY HERITAGE AND ITS INTEGRATION INTO TOURISM: ANTHOLOGY OF POSAVJE WRITERS AND POETS. LITERARY CREATIVITY IN POSAVJE FROM REFORMATION TO THE PRESENT DAY

JASNA POTOČNIK TOPLER

University of Maribor, Faculty of Tourism, Brežice, Slovenia.
E-mail: jasna.potocnik1@um.si

Abstract The monograph brings part of the results of the project ŠIPK - Slomšek Literary Festival, which, in 2020, was carried out by the Faculty of Tourism of the University of Maribor, together with the non-profit Association 1824 from Brežice. The purpose of the research was to analyse and evaluate the literary heritage of the Posavje Region and Brežice from Protestantism to the present day, and to include it in the tourist offer with a new tourist product called Slomšek Literary Festival. The research confirmed that the creation of an additional cultural tourist product in Brežice is necessary, as the place is one of the most visited Slovenian municipalities. The findings showed that Posavje writers and poets have a large and varied opus, which can be included in Festival events, as well as in exhibitions and concert events in other Posavje towns. This kind of inclusion of literary heritage in the tourist offer is one of the current trends of Cultural Tourism. A very important result of the project, which should be further emphasised, is the creation of a unique anthology of Posavje literature, which is a part of this monograph.

Keywords:

tourism,
literary
heritage,
Posavje,
Brežice,
festival,
museum.

REFORMACIJA

1550–1600

Adam Bohorčič (1520–1938)

Adam Bohorčič je bil prvi slovenski protestantski škofin in slovenščinar. Vodil je šolo v Krškem, bil nametelj znanstvene šole v Ljubljani in zanj napisal prvi slovenski freed, v katerem slovenskemu jeziku priznava položaj obsevalnega in poučevalnega jezika. Govorcu najpomembnejša pa je njegova plovna slovnica slovenskega jezika, ki ji je dal priklon naziva Zimske urlice. V njej je opisal slovensko pisavo, ki jo je sestavil skupaj s Trubarjem, Dalmatinom in Koželjem in jo dobila ime bohorčičova. V uporabi je bilo do sredine 19. stoletja, ko jo je zamenjala galica.

Jurij Dalmatin (ok. 1547–1859)

Jurij Dalmatin, slovenski protestantski teolog, pisec. Prve Dalmatinove pesnitke in prevajalske objave zasledimo v Trubarjevih delih. Se posebej pomembno je njegovo besedilo, napisano v določeni prevod Biblije. Dalmatin je prvi v slovenščino prevedel celotno Sveto pismo, S prevodom celotnega Svetega pisma je vplival na razvoj slovenskega knjižnega jezika. Za Slovence je bilo to pomembno jezikovno kulturno dejanje, saj so se z njo ustvrili med kulturno razvite evropske narode.

Antun Vramec (1538–187)

Antun je bil duhovnik in pisatelj, ki je napisal prvo zgodovinsko knjigo v slovenskem jeziku. Ker je bila to druga knjiga, napisana v kalikavskem narčinu, je bil tudi ustanovitelj kalikavske literature. Teologijo je študiral na Dunaju in v Rimu. Od 1578 do 1580 je bil župnik v Brežicah, od 1580 do 1582 pa nadvojvoda v Dubčah.

Anton Martin Slomšek (1800–1862)

Anton Martin Slomšek je bil pesnik, nabožni pisatelj, narodni buditelj, teolog, duhovnik in škof, rojen leta 1800 na Slomu pri Pivkovi. Iz vmeze za slovenščino je že med študijem teologije ustanovil slovensko društvo, poučeval bogoslovce v slovenščini in jih navduševal za pisne in govorne veje. O ljubosti do maternega jezika je govoril tudi v pridgah, slovenski metil pa širil v knjižari. Zelo si je prizadeval tudi za slovensko šolo na kmeth.

Anton Žakelj (1816–1868)

Anton Žakelj je bil slovenski rimskokatolični duhovnik, pesnik in zbiratelj narodnega blaga rojen v Ledinah. Bil je razgledan in kulturno izobražen. Študiral je teologijo in bil leta 1842 povsven. Zlagal je izvirne lirike in pripovedne pesmi ter se pri tem zgledoval po Francetu Prešernu in po ljudskih pesmih. Svoje pesmi je največkrat objavjal v Novicah.

Oton Trabant (1816–1854)

Oton Trabant je bil duhovnik in misijonar, rojen 2. julija 1816 v Pilešah, umrl pa leta 1854 v Judnem Sudanu. Trabant je bil misijonar v Judnem Sudanu v Kartumu, skupaj z Ignacijem Knoblerhajerem. Zanimivo je branje pisma o njegovem vzponu na eno najvišjih piramid v Gizi pri Čemer so mu pomagali beduini. Umrl je zgodaj, zaradi mrzlice in griže, na laji.

Janez Blewies (1838–1912)

Začetki njegovega literarnega ustvarjanja segajo v srednješolska leta. Njegove prve pesmi je objavil Blewies v Kmetijskih in rokodelskih novicah leta 1852. Med študijem na Dunaju je ustvarjal predvsem prozna dela. Milodostno prozo, ki je bila večmoma objavljena v Slovenskem glasniku, predstavlja realistične povesti Jerka, Vetrarogoci, Bore mladost, Skušnjava in Izkušnje.

Maks Pleteršnik (1840–1923)

Maks Pleteršnik je bil je slovenski jezikoslovec in slovaropisec. Na Dunaju je študiral klasiko, jezikoslovje in slavistiko. Bil je tvorec slovensko-nemškega slovarja. Njegov odlomki je bil leta 1884 objavljen v Ljubljanskem zvezu z naslovom O' Vlovlvoren slovensko-nemškem slovniku. Pleteršnikov slovar je veliko več kot slovensko-nemski slovar. Je zlati knjiga slovenskega besedja in slovenističnega slovaropisja, slovenska zaščitna znamka med slavisti doma in na tujem.

Radoslav Razlag (1826–1880)

Jezikovne zahteve Slovencev je v drugi polovici 19. stoletja podpiral breziški odvetnik Radoslav Razlag. Meščani so spoštovali spomin nanj in oskrbovali njegov grob na starem breziškem pokopališču. Po njem sta se v Brežicah imenovala Državna meščanska šola dr. Radoslava Razlaga in Hokejski klub Radoslava Razlaga. Danes pa se po njem imenuje tudi ena od mestnih ulic.

Anton Umek (1838–1871)

Anton Umek je bil slovenski predstavlja enega od mnogih ljudstev v Avstrijskem cesarstvu. Je Antonu Umeku – Oklškemu uspelo prispevati k narodni prepoznavnosti. V Casu študija na Dunaju je izdal slavospev Ignaciju Knoblerhajer (Abuni Soliman), ki je bil pomemben misijonar v Afriki. Bil je ustvarjalec, ki je za sabo pustil dobesnično boja za slovenski narod, jezik, ter družino.

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

MODERNA

1899–1918

Viktor Tiller (1878–1961)

Rodil se je 23. januarja 1878 v Brežicah in bil domoznanski pisec in šolnik. Na dunajski univerzi je doktoriral iz zemlepisja in zgodovine, kot profesor je poučeval na gimnazijah v Mariboru, Ljubljani in Novem mestu. Po 1. svetovni vojni je bil podoknik ustanovne čvornadne župnanske šole v Novem mestu in njemu ravnaval do leta 1925. Njegova dela so brošure Brežice z okolico (1937), Krško in okolica (1938), Sevnica in okolica (1938), Dekanija Poljan v breziškem okraju (1939).

Ljudmila Poljanec (1874–1948)

Rojena je bila 6. julija 1874 v Brežicah. Bila je pesnica in dramatičarka. Solala se je na mariborskem in ljubljanskem učiteljski šoli. Izobraževala se je na dunajski univerzi in bila učiteljica na drugi dekliški šoli v Mariboru. Literarno je ustvarjala pod psevdonimi Zagorka, Bogomilka, Mirka, Milka, Nataša, Radomilka, Emerika Savinska, Posavska, X, Y, M.P., Nataša. Rada je potovala, na primer preko Beograda in Sofije do Carigrada, v Pariz, Prago, Salzburg in Dunaj. Svoja dela je objavljala v literarnem mesečniku Dom in svet, v ženskem Casopisu Slovenka, v Slovanu, Ljubljanskem zvonu in družinskem listu Domači prijatelj. Njena najbolj prepoznana dela so pesniska zbirka Poezije (1906), Pot k domu, Zmeraj radosti veselja, Na domačem dvorišču, Rožmarin, Preprotna. Umrla je 26. avgusta 1948 v Kapelskem vrtu pri Radencih.

Leopold Poljanec (1872–1944)

Rojen je bil 23. septembra 1872 v Brežicah. Na Dunaju je končal študij naravoslovja. Bil je profesor na gimnaziji v Kranju in Mariboru in šolnik nadstraništvu in Ljubljani in Mariboru. Organiziral je Narodno, kasneje Ljudskopisno in jo vodil do leta 1914 ter bil ustanovitelj Narodno knjižnice in društva v Mariboru. Predaval je geologijo in paleontologijo na tehniški fakulteti v Ljubljani. Prvi tabor je organiziral slovensko šolstvo po t. L. Poljančevemu tipu meščanske šole in bil predsednik Slovenske šolske matice, Muzejskega društva v Mariboru, mariborske glasbene matice itd. Njegova dela so Mineralogija in geologija za velike gimnazije, Priradpisno šolstvo za višješolske srednjih šol, Pedagoška biologija. Umrl je 8. avgusta 1944 v Mariboru.

Anja Kržan (1939)

Moja Andreja
Klara Eva Kukuvičič (1994)
Klara Eva Kukuvičič se je rodila 30. 11. 1994. Trenutno je na zadnji stopnji magistrskega študija. Za vrsto let deluje kot prostovoljka pri učencju jezikov. Ze od malena je rada sodelovala v šolskih projektih in pisala za šolsko glasilo in župnijsko glasilo.
Monika Bukovec (1990)
Monika Bukovec je s pisanjem začela že v osnovni šoli. Zmagala je na natečaju založbe Družina, z naslovom Miklavž in Modrosti sveta. Piše tudi radijske igre.
Moja Andreja
Klara Eva Kukuvičič (1994)
Moja Andreja prihaja iz Cerklje ob Krki. Aktivno sodeluje v Društvu invalidov občine Brežice. Svoja dela deli tudi na literarnih delavnicah društva. Nekatera njena dela so Zlata jesen, Prihodnja, Rožnati ket za življenje
Anamarja Čemič (1996)
Anamarja Čemič se je rodila 13. aprila 1996. Je študentka nemisticke in Ljubljani. Njene pesmi so izšle v reviji Mentor in v zbirki E beseda ostalo bi doma.
Marja Kalčič Mirič
Kalčič Miričeva prihaja iz Litne. Piše otroške zgodbe in pesmi. Nekaj njenih del je Zarjavela od vsakdanjosti, Valba smrkalica itd.
Nika Gradšek (2001)
Nika Gradšek (2001) živi v Bistrici ob Sotli. Ja članica glasbene skupine Nojek. Pisati je začela že v osnovni šoli.
Klavdija Žitnik (1994)
Ustvarjalna mlajša generacija, ki prihaja iz občine Brežice. Obiskovala je Gimnazijo Brežice, sedaj pa je študentka filozofije in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Klavdija dela najbolj na Instagramu pod imenom crna_ni_pisnca.

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

KNJIŽEVNOST MED OBEMA VOJNAMA

1918–1941

Tone Seljak (1900–1965)

Najvidnejši predstavnik protoslovenske književnosti. Pisal ekspressionistična dela, v katerih je razkrival bliž in blod delavskega sloja, predvsem se je posvečal malemu slovu. Med najbolj znana dela spadajo Pesmi priklopnosti, Broščevica Sinega gosiba, Muje, itd.

Anton Krošl (1905–1945)

Znan slovenski zgodovinar, politik in pisatelj iz Brežic. Zelo pomemben je bil za razvoj slovenskega jezika in izobrazbe na Slovenskem. Med drugim je sodeloval v različnih organizacijah, s katerimi bi spremljal potek 2. sv. vojne, a vendar je pristal v koncentracijskem taborišču ter nato postal ena izmed mnogih žrtve v t. l. maršni strci.

Uradnik Stoviček (1904–1975)

Jaroslav in komercialist iz Leskova pri Krškem, kjer je z družino bival v Srpjarskem turmu. Bolj poznan je njegov brat Vladimir Stoviček, sržnan slovenski kipar.

Bronislava Orehek (1929)

Slovenska pesnica, ki je svoje pesniške motive črpala predvsem iz ljubosti do domovine, družine, matere, narave in ljudi. Poezija je bila zanj govoreče silarskstvo, katerega je tudi sama izražala v svojih pesniški zbirki Pesmi srca.

KNJIŽEVNOST PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

1945–danes

NEUVRŠČENI

LITERATI, O KATERIH NI VELIKO ZNANEGA S MLADI LITERATI, KI SELE ZAČENJAO SVOJO UMETNIŠKO POT

ALBIN BREGAR – nabožni pisatelj in frančižkan

KAREL PRIBIČ – pedagog, pisatelj in prevajalec

ROK KRANČIČ – risar

TANIA KOŠAR – pesnica in likovna umetnica

JOŽEF ŽNIDARIČ – podpučanin

GABRIELJA JELKA KOLAR – pesnica in slikarka

MOJICA MARIJA JENČIČ PETROVIČ

TONČA BABIČ

ZDENKA ANDOLŠEK

SENTA SIRK

LENKA ČERNELČ

FRANCI ČERNELČ

ANDREJ ČERNELČ

MIROSLAV TIČAR

ANA RABEK

ZARAVLA BREČKO

EVA KEBER

VIDA KRIZIČNIK

IVANA JANA CVJRN

GUSTAV FABIANČIČ

JANI RUDJMAN

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

ŠIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

PROJEKTA EKIPA: MILA PODBERŠIČ, ANA KOVAČIČ, KLARA ZEVNIK, LARA PRAZNIK, MARTINA SENEKOVIČ, MARIUŠA NARTNIK, MOJCA BRAČUN, NIKA KRAMŽAR, NUŠA CESAR, ZALA VIRANT

MENTORICA: dr. JASNA POTOČNIK TOPLER
STROKOVNA SODELAVKA: MOJCA STRAŠEK DODIG

FESTIVAL JE BIL PRIPRAVLJEN V SODELOVANJU Z DRUŠTVOM 1824.

FESTIVAL SO OMOGOČILI:

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

REFORMACIJA

1550-1600

Adam Bohorč (1530-1598)

Adam Bohorč je bil prvi slovenski protestantski škof in slovnik. Vodil je šolo v Krškem, bil ravnatelj stanovske šole v Ljubljani in zanj napisal prvi šolski red, v katerem slovenskemu jeziku priznava položaj obsevalnega in poučevalnega jezika. Gotovo najpomembnejša pa je njegova prva slovnica slovenskega jezika, ki ji je dal priklonen naslov Zimske urke. V njej je opisal slovensko pisavo, ki jo je sestavil skupaj s Trubarjem, Dalmatinom in Krejlem in je dobila ime bohorčica. V uporabi je bila do sredine 19. stoletja, ko jo je zamenjala galica.

Jurij Dalmatin (ok. 1547-1599)

Jurij Dalmatin, slovenski protestantski teolog, pisec. Prve Dalmatinove pesnitve in prevajalke objave zasledimo v Trubarjevih delih. Se posebej pomembno pa je leto 1578, ki je dokončan prevod Biblije. Dalmatin je prvi v slovensčino prevedel celotno Sveto pismo. S prevodom celotnega Svetega pisma je vpiljal na razvoj slovenskega jezika. Zato je Slovence bilo to pomembno jezikovno ter kulturno dejanje, saj so se z njo ustirili med kulturno razvite evropske narode.

Antun Vramec (1538-1587)

Antun Vramec, slovenski protestantski teolog, pisec. Prve Vramecove pesnitve in prevajalke objave zasledimo v Trubarjevih delih. Se posebej pomembno pa je leto 1578, ki je dokončan prevod Biblije. Dalmatin je prvi v slovensčino prevedel celotno Sveto pismo. S prevodom celotnega Svetega pisma je vpiljal na razvoj slovenskega jezika. Zato je Slovence bilo to pomembno jezikovno ter kulturno dejanje, saj so se z njo ustirili med kulturno razvite evropske narode.

REALIZEM

1819-1849

Anton Martin Slomšek (1800-1863)

narodni buditelj, teolog, duhovnik in škof, rojen leta 1800 na Slomu pri Ponikvi. Iz vmeze za slovensko je že med študijem teologije ustanovil slovensko društvo, poučeval bogoslovce v slovenskimi in jih navduševal za pismo in govorne vaje. O ljubljani do materne jezika je govoril tudi v pridrih, slovenski misel pa širil v knjigah. Zelo si je prizadeval tudi za slovensko šolo na kmeth.

Anton Žakelj (1816-1868)

Anton Žakelj je bil slovenski rimskokatolični duhovnik, pesnik in zbiratelj narodnega blaga rojen v Lednabi. Bil je razgledan in jezikovno izobražen. Študiral je teologijo in bil leta 1842 povzeten. Zlagal je tovrstne lirike in pripovedne pesmi ter se pri tem zgledoval po Francetu Prešernu in po ljudskih pesmih. Zveje po novejcu objavljaj v Novicah.

Oton Trabant (1816-1854)

Oton Trabant, prvi slovenski rimskokatolični duhovnik, pisatelj in prevajalec. Rojen leta 1816 v Mariboru. Bil je razgledan in jezikovno izobražen. Študiral je teologijo in bil leta 1842 povzeten. Zlagal je tovrstne lirike in pripovedne pesmi ter se pri tem zgledoval po Francetu Prešernu in po ljudskih pesmih. Zveje po novejcu objavljaj v Novicah.

Janez Mencinger (1818-1891)

Janez Mencinger je bil slovenski jezikoslovec in slovaropisec. Na Dunaju je študiral klasično jezikoslovje in slavistiko. Bil je tvorec slovensko-nemškega slovarja. Njegov odzisek je bil leta 1854 objavljen v Ljubljanskem zvonu z naslovom O Wolfvolem slovensko-nemškem slovarju. Pleterski slovar je veliko več kot slovensko-nemški slovar; je zlati knjižga slovenskega besednjaka in slovenskiško slovarjopisja, slovenska zaščitna znakma med slavisti doma in na tujem.

Maks Pleterski (1840-1923)

Maks Pleterski je bil slovenski jezikoslovec in slovaropisec. Na Dunaju je študiral klasično jezikoslovje in slavistiko. Bil je tvorec slovensko-nemškega slovarja. Njegov odzisek je bil leta 1854 objavljen v Ljubljanskem zvonu z naslovom O Wolfvolem slovensko-nemškem slovarju. Pleterski slovar je veliko več kot slovensko-nemški slovar; je zlati knjižga slovenskega besednjaka in slovenskiško slovarjopisja, slovenska zaščitna znakma med slavisti doma in na tujem.

Radoslav Razlag (1826-1880)

Jezikove zahteve Slovencev je v drugi polovici 19. stoletja podpiral brežički odvetnik Radoslav Razlag. Meščani so spoštovali spomin nanj in oskrbovali njegov grob na starem brežičkem pokopališču. Po njem sta se v Brezici imenovala Državna meščanska šola dr. Radoslava Razlaga in Hokejski klub Radoslav. Bacher. Danes pa se po njem imenuje tudi ena od ulic.

Anton Umek (1838-1871)

Anton Umek je bil slovenski jezikoslovec in slovaropisec. Na Dunaju je študiral klasično jezikoslovje in slavistiko. Bil je tvorec slovensko-nemškega slovarja. Njegov odzisek je bil leta 1854 objavljen v Ljubljanskem zvonu z naslovom O Wolfvolem slovensko-nemškem slovarju. Pleterski slovar je veliko več kot slovensko-nemški slovar; je zlati knjižga slovenskega besednjaka in slovenskiško slovarjopisja, slovenska zaščitna znakma med slavisti doma in na tujem.

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

Univerza v Mariboru

Fakulteta za turizem

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

KNJIŽEVNOST PO DRUGI SVETOVNI VOJNI 1945-danes

Rudi Stopar (1935)

Rudi Stopar, rojen leta 1935 v Dalmatin pri Sevnici, je avtoritativen znanstvenik, profesor na Univerzi v Ljubljani, slovenski jezikoslovec, prevajalec, pesnik, grafik in ilustrator. Svoje ustvarjalne nastopke po celotni Sloveniji, posebej obsejajo v slovenski literaturi, tudi na tujih glasbenih in likovnih prireditvah. Njegova dela so objavljena v številnih tujih revijah in zbirkah. Njegova dela so objavljena v številnih tujih revijah in zbirkah. Njegova dela so objavljena v številnih tujih revijah in zbirkah.

Jože Pacek (1954)

Jože Pacek se je rodil 22. aprila 1945 v nemškem taborišču Lautenthal. Otroška leta je preživel z mamo v Malem Mrazovem. Leta 1970 je bil posvojen v duhovnika. Najprej je delal kot duhovni pomočnik v Trebnjem, kasneje kot kaplan na vrhniki, od leta 1974 do danes pa je župnik na Čatežu ob Savi. V tem času je izdal 7 knjig, vse Čas pa pusti tudi članke v a verske revije in v župnijski izdaja mesečno glasilo Spopnik.

Rudi Mlinar (1950)

Rudi Mlinar, rojen leta 1950 na Dolgi Brti, je že zgodaj začel objavljati krajše literarne prispevke. Danes živi v Brezici. In je član Društva slovenskih pisateljev, tri leta vodi literatni pri Kulturnem društvu Dobova. Za svoja dela je prejel več nagrad, kot so: Zlati znak RN ZMAS za kulturo, Vornaceve spominke, Prežihovo plaketo in Linhartovo značko.

Branko Brečko

Branko Brečko se je rodil v Anovnem selu. Od upokojitve naprej se ukvarja s fotografiranjem, je poznavalec in ljubitelj narave, ki je posebno motiv na njegovih fotografijah. Svoje fotografije redno razstavlja. Izdal pa je tudi fotografski Zivi svet Vrhnice. Z upokojitvijo je začel tudi pisno ustvarjati. Piše zgodbe in pesni, najpomembjša tematika pa je, prav tako kot na fotografijah, narava.

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

KNJIŽEVNOST PO DRUGI SVETOVNI VOJNI 1945-danes

Tanja Mencin (1965)

Mencinova se je rodila leta 1965 v Sempetru pri Novi Gorici, srednjo šolo je obiskovala v Sevnici, kjer trenutno živi in ustvarja. Je pisateljica in pesnica, za svoja dela - predvsem poezijo - je dobila že nekaj nagrad.

Stanka Hrastelj (1975)

Stanka Hrastelj živi v Krškem. Za svoja dela je prejela nazive najboljšie mlade pesnice in najboljšie poezije (2007) v tudi nekaj nagrad. Njena dela so prevedena v več kot 20 jezikov.

Janez Žakelj (1976)

Janez Žakelj se je rodil 11. maja 1976 v Žrebeh. Leta 2008 je nastopil kot duhovnik v Cerkljah ob Krki. Napisal je štiri drame, od katerih sta bili dve tudi uprizorjeni; pisal je tudi pesmi, ki jih je priložnostno objavljaj.

Maruša Mavsar

Maruša Mavsar je začela ustvarjati že v osnovni šoli s krajišimi humorističnimi zgodbami. Pri 16 letih je izdala svoj prvi roman. Danes piše za Posavski obzornik.

Anja Kržan (1990)

Avtorica prihaja iz Brezice. Pri 21 letih je napisala mladinski roman Moj divji žrebec. Njena dela so objavljena v številnih tujih revijah in zbirkah. Njena dela so objavljena v številnih tujih revijah in zbirkah. Njena dela so objavljena v številnih tujih revijah in zbirkah.

Nika Gradšek (2001)

Nika Gradšek (2001) živi v Bistrici ob Sotli. Ja članica glasbene skupine Nojček. Pisati je začela že v osnovni šoli.

Klavdija Žitnik (1994)

Ustvarjalna mlajše generacije, ki prihaja iz občine Brežice. Obiskovala je Gimnazijo Brežice, sedaj pa študira filozofijo in sociologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Klavdija dela lahko najdemo na Instagramu pod imenom crnc_no_platnu.

NEUVRŠČENI

LITERATI, O KATERIH NI VELIKO ZNANEGA & MLADI LITERATI, KI SELE ZAČENJAJO SVOJO UMETNIŠKO POT

- ALBIN BREGAR - nabožni pisatelj in frančiškan
- KAREL PRIBIL - pedagog, pisatelj in prevajalec
- ROK KRANIC - risar
- TANIA KOŠAR - pesnica in likovna umetnica
- JOŽE ŽNIDARIČ - pođupan in pesnik
- GABRIELA JELKA KOLAR - pesnica in slikarka
- MOJCA MARIJA JENČIČ PETROVIČ

- TONKO BARIČ - ANA BARUŠIČ
- JORDANA ANDRIŠIČ - ZDRAVNA BREČKO
- LENTA ŠIRIČ - EVA KOPER
- LENKA CERINJELIČ - VIDA KRŠNJAČ
- FRANCI ČERNIČ - IVAVA JANIČ ČUKIČ
- ANDREJ ČERNIČ - BISTVA FABJANIČIČ
- MIRKOVAJ T. Ž. -

ŠIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

PROJEKTA EKIPA: MIŠA PODBERŠIČ, ANA KOVAČIČ, KLARA ZEVIK, LARA PRAZNIK, MARTINA SENEKOVIČ, MARUŠA NARTNIK, MOJCA BRAČUN, NIKA KRAMŽAR, NIŠA CESAR, ZALA VIRANT

MENTORICA: dr. JASNA POTOČNIK TOPLER
STROKOVNA SODELOAVKA: MOJCA STRAŠEK DODIG

FESTIVAL JE BIL PRIPRAVLJEN V SODELOVANJU Z DRUŠTVOM 1824

FESTIVAL SO OMOGOČILI:

Javni študijski, razvojni, inovacijski in preživelniški sklad Republike Slovenije

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL

SIPK - SLOMSKOV LITERARNI FESTIVAL